

## Evaluering av Forum for natur og Friluftsliv (FNF)

- En erfaringsgjennomgang etter 5 års drift

Oddgeir Andersen  
Øystein Aas





## **NINAs publikasjoner**

### **NINA Rapport**

Dette er en ny, elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

### **NINA Temahefte**

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

### **NINA Fakta**

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

### **Annen publisering**

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.



**Norsk institutt for naturforskning**

# Evaluering av Forum for natur og Friluftsliv (FNF)

- En erfaringsgjennomgang etter 5 års drift

Oddgeir Andersen  
Øystein Aas

Andersen, O. & Aas, Ø. 2005. Evaluering av forum for natur- og friluftsliv. – en erfaringsgjennomgang etter 5 års drift. NINA Rapport nr. 74: 34 pp.

Lillehammer, 1 Juli, 2005

ISSN: 1504-3312

ISBN: 82-426-1617-5

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

[Åpen]

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Oddgeir Andersen

KVALITETSSIKRET AV

Øystein Aas

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef Øystein Aas (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Den sentrale styringsgruppa i FNF v/FRIFO

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Hans Erik Lerkelund

FORSIDEBILDE

Oddgeir Andersen

NØKKEWORD

Evaluering, måloppnåelse, organisering.

KEY WORDS

Evaluation, goal achievement, organization.

KONTAKTOPPLYSNINGER

**NINA Trondheim**

NO-7485 Trondheim  
Telefon: 73 80 14 00  
Telefaks: 73 80 14 01

**NINA Oslo**

Postboks 736 Sentrum  
NO-0105 Oslo  
Telefon: 73 80 14 00  
Telefaks: 22 33 11 01

**NINA Tromsø**

Polarmiljøsenderet  
NO-9296 Tromsø  
Telefon: 77 75 04 00  
Telefaks: 77 75 04 01

**NINA Lillehammer**

Fakkeltgården  
NO-2624 Lillehammer  
Telefon: 73 80 14 00  
Telefaks: 61 22 22 15

<http://www.nina.no>

## Sammendrag

Andersen, O. & Aas, Ø. 2005. Evaluering av forum for natur og friluftsliv - en erfaringsgjennomgang etter 5 års drift. NINA rapport nr. 74: 34 pp.

Evalueringen har skjedd gjennom telefonintervjuer og flere spørreundersøkelser rettet mot offentlig forvaltning, tilsluttede organisasjoner og fylkeskoordinatorene. I tillegg danner dokumentstudier fra tilsendt bakgrunnsdokumentasjon (årsmeldinger etc.) grunnlaget for evalueringen.

Evalueringen peker på at det i dag eksisterer flere ulike samarbeids- konstellasjoner mellom medlemsorganisasjonene i FNF og ofte med overlappende formål (f.eks å ivareta mulighetene for friluftsliv). SRN opererer på sentralt nivå, FNF er mest aktive på fylkesnivå, FRIFO er paraplyorganisasjon på sentralt nivå. I tillegg kommer friluftsrådene, som er interkommunale samarbeidsorgan som hovedsakelig arbeider på regionnivå.

Evalueringen har sett spesielt nøye på fem utvalgte fylker. Disse representerer et stort spenn i måten de arbeider på og hvordan FNF er forankret i fylket. Enkelte har f.eks vektlagt aktiviteter som en innfallspport til bedre samarbeid og forståelse, og lykkes bra med det. Evalueringsfylkene er trolig ikke representative for landsgjennomsnittet av FNF-nettverket. Vår vurdering er at 3-4 av disse fylkene på mange måter er flaggskipene for FNF, som FNF på sentralt hold ønsker å trekke frem som spesielt vellykkede. De har også en relativt god ressurstilgang og stillingsandeler som ligger mellom 35-70%, noe som er høyere enn for andre fylker. I tillegg har de blitt engasjert av det offentlige i ulike oppgaver som sekretariat for Skjærgårdstjenesten, prosjekter rettet mot friluftsliv og helse, og således blitt tilført ekstra ressurser. I flere av de andre fylkene er det, eller har vært, store problemer med å få etablert og stabilisert FNF arbeidet på et tilstrekkelig nivå.

FNF har i løpet av de få årene de har eksistert, fått utrettet mye med relativt beskjedne ressurser. De viktigste gevinstene er etter vår mening:

- Bedre kontakt med den offentlige forvaltningen på regionalt nivå
- Økt samarbeid mellom organisasjonene på fylkesnivå
- Fungert som "vakthund" for naturvern og friluftsliv i forhold til det offentlige
- Øke fokuset hos offentlig forvaltning på betydningen av å bevare arealer til naturopplevelse og friluftsliv

Dette er i tråd med deler av målsettingene med FNF-etableringen og viser at arbeidet har gitt flere positive resultater. Det er imidlertid flere forhold som bør være gjenstand for vurdering i den videre prosessen med FNF.

Etableringen av de fylkesvise nettverkene har gått tregere enn man burde forvente i mange fylker. Vi mener at det med en sterkere styring fra sentralt hold i etableringsfasen ville vært oppnådd bedre resultater i flere fylker. Evalueringen har avdekket tre hovedutfordringer som organisasjonene må adressere i det videre arbeidet med å utvikle FNF.

For det første bør man vurdere om organisasjonsstrukturen til FNF er rette veien å gå for å samordne organisasjonenes arbeid med naturvern- og friluftsliv overfor offentlige myndigheter.

Den andre hovedutfordringen knytter seg til hvordan en kan få mer ressurser til "FNF-arbeid" på fylkesnivå (uavhengig i hvilken form dette videreføres). Prosjektet har vært preget av beskjeden innsats, konkretisert gjennom en begrenset stillingsandel. De begrensede ressursene har trolig også medført mangel på kontinuitet og mye personellutskifting. Det er fristende å si at FNF med stor sannsynlighet kunne ha oppnådd en større samlet effekt av etableringen, om man ikke hadde prioritert å ha drift i alle fylker, og heller satset sterkere på fylkene som i dag

fungere godt gjennom å tilføre disse en større del av driftsmidlene, og så videreutviklet nettverket etter hvert som de første fylkene ble veletablert.

Den tredje hovedutfordringen knytter seg til det åpenbare behovet for mer arbeid mot kommuner. Det er stor enighet om at man bør styrke arbeidet på dette nivået, men FNF har så langt ikke lyktes i særlig grad. Det er ikke dermed sagt at man trenger kommunevise FNF, men dette kan styrkes på andre måter. En mulighet er å styrke fylkeskontorene betydelig, eller ved å vurdere å etablere regionvise FNF inne fylkene. Organisasjonsstrukturen og -styrken blant tilsluttede organisasjoner i de ulike fylkene vil ha viktige bidrag til hvordan man løser denne utfordringen i de ulike områder.

De videre vurderingene av FNF arbeidet bør etter vår vurdering ikke gjøres innenfor en snever FNF ramme, men sees i sammenheng med hvordan en samlet sett organiserer seg innenfor det frivillige arbeidet med friluftsliv og naturvernsaker på sentralt, fylkes-/landsdelsnivå og kommunenivå. Dette påvirkes jo også av generelle samfunnsprosesser og mulige endringer i både organisering og arbeidsdeling på kommune-, fylkes- og landsdelsnivå.

Viktige stikkord for videre arbeid:

- sterkere sentral styring og oppfølging av FNF eller FNF lignende prosjekter
- mer langsiktighet i arbeidet, særlig til finansiering
- klarere prioritering av geografiske områder etter hvor en tror en lykkes best på kort sikt
- se på den overordnede organiseringen av friluftslivsorganisasjonene, og samarbeidet mellom friluftslivets og naturvernets organisasjoner omkring fellessaker
- finne naturlige og gode arbeidsdelinger mellom enkeltorganisasjonene og overbygninger på sentralt-, regionalt- og lokalt nivå
- bygge på enkeltorganisasjonenes sterke sider i ulike områder heller enn å velge standardiserte modeller som vil passe noen steder, men ikke alle – dette gjelder særlig på lokalt nivå

Vår anbefaling i det videre arbeidet med å utvikle arbeidet innen naturvern- og friluftslivssaker er å starte en prosess hvor man strammer opp og formaliserer strukturen på samarbeids/overbygningsorganisasjoner for frivillige organisasjoner innenfor friluftsliv og naturvern. I dag har man et nettverk med mange tilsluttede organisasjoner uten særlig forpliktelser, og enkelte av disse bidrar lite i FNF-sammenheng. FNF trenger å styrkes gjennom et mer aktivt bidrag fra alle tilsluttede organisasjoner.

Organisasjonene i FNF på sentralt nivå bør vurdere å integrere flere av de ulike samarbeidsformene man har i dag (FRIFO, SRN, FNF evt også FL) til en felles organisasjon med en felles profil. Et eksempel på en tilsvarende og vellykket organisering, er den man finner i idretten. Hverken organisatorisk eller økonomisk er friluftsliv- og naturvernorganisasjonene så sterke og velutviklede som idretten, men det gjør behovet for en effektiv og hensiktsmessig organisering desto større.

Oddgeir Andersen & Øystein Aas. Norsk institutt for naturforskning, Fakkeldgården, 2624 Lillehammer, [oan@nina.no](mailto: oan@nina.no)



# Innhold

<b>1 Innledning og formål .....</b>	<b>7</b>
<b>2 Metode og utvalg .....</b>	<b>8</b>
<b>3 Bakgrunn for etablering av FNF og organisering av FNF-forumet.....</b>	<b>9</b>
3.1 Andre samarbeidsorgan/-former som flere av medlemsorganisasjonene deltar i .....	10
3.1.1 Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN) .....	10
3.1.2 Friluftsrådene .....	10
3.1.3 FRIFO.....	11
<b>4 Resultater .....</b>	<b>13</b>
4.1 Sentralt nivå .....	13
4.1.1 Den offentlige forvaltningen (MD og DN) .....	13
4.1.2 Sentral styringsgruppe i FNF .....	14
4.2 Fylkesnivå .....	16
4.2.1 Den offentlige forvaltningen (Fylkesmannen og Fylkeskommunen) .....	16
4.2.2 FNF - koordinatorene .....	17
4.2.3 Tilsluttede organisasjoner til FNF på fylkesnivå .....	20
4.3 Evalueringsfylkene .....	22
4.3.1 Møre og Romsdal .....	22
4.3.2 Telemark .....	23
4.3.3 Sogn og Fjordane .....	24
4.3.4 Oppland .....	25
4.3.5 Sør-Trøndelag .....	26
4.4 Sammenfatning .....	27
<b>5 Oppsummering og anbefalinger.....</b>	<b>28</b>
5.1 Oppsummering.....	28
5.1.1 Sentralt nivå .....	29
5.1.2 Fylkesnivå .....	29
5.1.3 Lokalt nivå .....	30
5.2 Anbefalinger .....	30
<b>6 Forslag til organisering av det videre FNF arbeidet .....</b>	<b>32</b>
<b>7 Vedlegg.....</b>	<b>33</b>
<b>8 Referanser .....</b>	<b>34</b>

## Forord

Evalueringen er skrevet på oppdrag for den sentrale styringsgruppen i FNF og tar for seg erfaringer så langt med etableringen av FNF. Det har i arbeidet vært lagt spesielt fokus på fylkesleddet og samhandlingen med tilsluttede organisasjoner. Evalueringen er mer en prosessevaluering enn en målevaluering. Dette fordi organisasjonslivet sjelden er statisk og at FNF-nettverket i de ulike fylkene er så forskjellig, både i arbeidsform og når det gjelder aktivtetsnivå.

Vi takker alle informantene som har bidratt underveis og ikke minst Hans Erik Lerkelund i FRIFO som har bidratt med å frembringe nødvendig bakgrunnsinformasjon og dokumentasjon underveis i evalueringen. Den sentrale styringsgruppen takkes for at NINA ble tildelt oppdraget og for verdifulle kommentarer og innspill til rapporten.

Lillehammer, 6. juli 2005

Oddgeir Andersen  
Prosjektleder

---

# 1 Innledning og formål

Forum for natur og friluftsliv (FNF) har nå eksistert i nærmere 5 år og det er naturlig å gjennomføre en evaluering av forumet som sådan og de erfaringer som forumet, de tilsluttede organisasjoner og aktører forumet har mye kontakt med (kommune/fylkesnivå) har gjort seg. Den sentrale styringsgruppen har i den anledning engasjert Norsk institutt for naturforskning (NINA) for å gjennomføre en evaluering av FNF.

Evalueringen skal:

1. Vurdere om FNF har lyktes i å styrke samarbeidet mellom naturvern- og friluftslivsorganisasjonene på fylkesnivå. Dette skal skje med spesiell vekt på forumsmodellens sterke og svake sider og eventuelt komme med forslag til mulige forbedringspunkter.
2. Vurdere om FNF har lyktes i å ivareta naturvern- og friluftslivsinteressene i saker som berører disse interessene i fylket. Her har det vært viktig å se på FNF som aktør når det gjelder å ivareta naturvern- og friluftslivsinteressene, og hvis mulig se i hvilken grad disse interessene faktisk har blitt tatt hensyn til i konkrete saker.

## 2 Metode og utvalg

Evalueringen har skjedd gjennom bruk av både kvalitative og kvantitative metoder. I tillegg danner dokumentstudier fra tilsendt bakgrunnsdokumentasjon grunnlaget for evalueringen.

### **Kvalitative metoder (telefonintervjuer)**

Følgende fylker er valgt ut som studiefylker i forbindelse med evalueringen: Møre og Romsdal, Telemark, Sogn og Fjordane, Oppland og Sør-Trøndelag. Videre er det gjennomført intervjuer av personer i MD og DN, representanter i den sentrale styringsgruppe, noen av fylkeskoordinatorene og andre organisasjoner på fylkesnivå. Alle intervjuene er såkalte strukturerte intervjuer. Det vil si at de følger en mal eller en struktur gjennom intervjuets gang. Utvelgelsen av fylker er skjedd i samarbeid med sekretariatet i FRIFO.

### **Kvantitative metoder (spørreskjema)**

Den kvantitative delen av datainnsamlingen ble løst gjennom tre web-baserte spørreskjema. Kvantitativ informasjon har først og fremst vært innsamling av data fra fylkeskoordinatorene i FNF, medlemsorganisasjonene på fylkesnivå, samt Fylkesmannen (FM) og Fylkeskommunen (FK). FRIFO-sekretariatet, sammen med evaluator, har stått ansvarlig for den kvantitative datainnsamlingen, dvs sørget for distribusjon av linken til det web-baserte spørreskjemaet. Spørreskjemaet ble lagt ut via NINA sin hjemmeside og alle koordinatorene ble informert pr. e-post om nettadressen til disse skjemaene 2. mai. Disse sendte så videre beskjed til organisasjonene og til sine kontakter hos FM og FK. Datainnsamlingen ble avsluttet 1. juni. Det kom inn 14 svar fra fylkeskoordinatorene, 20 svar fra Fylkesmann og Fylkeskommune og 55 svar fra tilsluttede organisasjoner på fylkesnivå.

### **Tolking av resultater fra spørreundersøkelsene**

Ved rapportering av spørreundersøkelsene har vi lagt vekt på å fremstille resultatene på en mest mulig deskriptiv form. Små utvalg (liten N) gjør datagrunnlaget lite egnet for inngående analyser og sammenhenger mellom ulike variabler. Det henvises i rapporten til gjennomsnittscore, som er snittverdien av de kategoriserte svaralternativene som spørreskjemaene hadde. Skalaen som har vært brukt er enten 5-delt eller 3-delt. Dersom man f.eks på en 3-delt skala (f.eks 1= i liten grad, 2= i noe grad og 3= stor grad) har gjennomsnittscoren 1,5, ligger "holdningen" eller meningen til respondentene i forhold til dette utsagnet et sted mellom i "liten grad" og "i noe grad". Strengt tatt kan man ikke regne gjennomsnitt av kategoriserte svaralternativer, men som regel kan man allikevel gjøre dette dersom skalaen er 5-delt eller mer. For de spørsmålene med 3-delt skala (f.eks skjema til FM og FK) er utvalgsstørrelsen svært liten, slik at scoreverdiene kun benyttes til å gi en pekepinn på i hvilken retning hovedtyngen av svarene peker. I tabell 2 og 3 er scoreverdiene fra FM og FK svar transformert opp til 5-delt skala for å gjøres sammenlignbare med koordinatorene og organisasjonenes egne vurderinger.

### 3 Bakgrunn for etablering av FNF og organisering av FNF-forumet

For de fleste leserne av denne rapporten antas det at bakgrunn og formål med etableringen av FNF er kjent. Vi gir i dette kapittelet allikevel en kort orientering om historien som ligger bak FNF og andre samarbeidsformer mellom de deltagende organisasjonene, fordi vi som evaluatører mener dette er relevant bakgrunnsstoff i forhold til våre konklusjoner og anbefalinger (se kapittel 5).

#### Bakgrunn for etablering av FNF

I forbindelse med Friluftslivets År 1993, som FRIFO hadde prosjektansvaret for, ble det opprettet fylkeskontakter for FRIFO i hvert fylke. Formålet var:

- Samordne kontakten mot regionale myndigheter.
- Samordne felles friluftslivssaker i fylket, herunder enkelte fellesprosjekter.
- Etablere en møteplass for friluftslivsorganisasjonene på fylkesnivå.

Koordineringsfunksjonen ble lagt til en av FRIFO`s medlemsorganisasjoners fylkesledd. Det var organisert som et samarbeidsnettverk. Den økte delegeringen av saker vedrørende naturvern og friluftsliv i slutten av 90-årene, medførte at det ble stilt spørsmål ved funksjon og bredde innen FRIFO sitt fylkeskontaktnett. Det var bl.a. ønskelig med et sterkere fokus på arealsaker.

Basert bl.a. på en utredning i FRIFO og drøftelser med Samarbeidsrådet for naturvernssaker (SRN) og Friluftsrådernes Landsforbund (FL), konkluderte disse organisasjonene med at man i fellesskap skulle etablere samarbeidsnettverket Forum for natur og friluftsliv (FNF) med formål:

- Påvirkning i alle typer arealplaner på fylkes- og kommunenivå, som har betydning for disponering, forvaltning og sikring av friluftslivs- og naturområder.
- Samarbeid og påvirkning i ulike saker som berører naturvern og friluftsliv og sammenhengen mellom arealforvaltning og helse
- Langsiktig påvirknings- og holdningsarbeid
- Møteplass for å styrke fellesskapet og den enkelte organisasjon i fellesskapet.

FNF ble organisert som et samarbeidsnettverk og koordinatorrollen ble lagt til ett fylkesledd i en av organisasjonene bak etableringen. Det ble etablert en styringsgruppe med representanter fra FRIFO, SRN og FL og med FRIFO som sekretariat. De første etableringene skjedde høsten 2000 bl.a. med prosjektmidler fra Lokal Agenda 21. Gjennom denne etableringen, ble FRIFO`s fylkeskontaktnett avviklet. Flere av koordinatorene for fylkeskontaktnettet fortsatte imidlertid som koordinatører for FNF, slik at etablerte nettverk og myndighetskontakt kunne ivaretas.

#### Organisering av FNF

På sentralt nivå består FNF av en styringsgruppe (repr. fra 7 organisasjoner) som skal koordinere arbeidet som skjer sentralt med FNF. Styringsgruppa består pr. 01.04.2005 av:

Bjarne Oppegård - leder (generalsekretær i Norges Jeger- og Fiskerforbund)  
 Morten Dåsnes (daglig leder i Friluftsrådernes Landsforbund)  
 Jan Olav Nybo (sekretær for Samarbeidsrådet for Naturvernssaker)  
 Anne M. Aamelfot Hjelle (fungerende generalsekretær i Den Norske Turistforening)  
 Tore Torstad (generalsekretær i Norges Speiderforbund)  
 Harald Tronvik (generalsekretær i Friluftslivets Fellesorganisasjon)  
 Jan Vevatne (organisasjonssjef i Norges Naturvernforbund)

Friluftslivslivets fellesorganisasjon, FRIFO fungerer som sekretariat for styringsgruppen.

Sammensetningen av FNF i de enkelte fylke tar utgangspunkt i organisasjonene som er med i Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO), Friluftsrådernes Landsforbund (FL) og Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN), men kan også ha med andre organisasjoner. Eksempler er organisasjoner fra SABIMA, kulturminnesiden og helse. Det er opp til de samarbeidende organisasjonene i det enkelte fylke å finne struktur og organisasjonsform for FNF, herunder hvem som skal ha det koordinerende ansvar og hvilket behov man har for ressurser, innenfor følgende rammer:

- Det skal etableres et fellesmøte som drøfter de årlige hovedoppgavene, budsjett og hvem som skal utgjøre utvalg eller lignende.
- Det oppnevnes eller velges et kontaktutvalg/styringsgruppe som fungerer som et arbeidsutvalg mellom de årlige fellesmøtene.

Denne friheten til å velge organisasjons- og arbeidsform gjør at fylkeslagene av FNF varierer en del. Vi vil drøfte forhold vedrørende organisering av FNF på fylkesnivå i resultatdelen og under konklusjoner og anbefalinger (kap.5).

Alle fylkene har ansatt egen fylkeskoordinator i deltidsstilling. Disse er rekruttert fra tre av de største medlemsorganisasjonene; DNT, NJFF og NNV. Unntaket er FNF i Nordland som er etablert som en egen organisasjon.

### **3.1 Andre samarbeidsorgan/-former som flere av medlemsorganisasjonene deltar i**

Denne informasjonen er hentet fra det enkelte samarbeidsorgan sine egne hjemmesider.

#### **3.1.1 Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN)**

SRN ble etablert i 1979 som et samarbeid mellom DNT, NNV, NJFF. På 90-tallet kom WWF med i rådet. SRN representerer i dag 340 000 medlemskap og om lag 700 lokale/regionale lag.

Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN) er et samarbeidsråd som tar opp naturvernsaker av felles interesse for organisasjonene i rådet. Organisasjonene som er med i samarbeidsrådet er Den Norske Turistforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Naturvernforbund og WWF-Norge. Den Norske Turistforening (DNT) fungerer for tiden som sekretariat for SRN. Sekretæren har 25% stilling og ledervervet i rådet går på omgang mellom de fire organisasjonene, med rullering hvert år.

Rådet er et uformelt kontakt- og samarbeidsorgan som følger opp saker innen klassisk naturvern der de fire rådsorganisasjonene er enige om å samarbeide. Eksempler på saker kan være vannkraftutbygging, motorferdsel i utmark og vindkraftverk. SRN konsentrerer seg om nasjonale saker, men engasjerer seg i regionale/lokale saker av prinsipiell karakter.

#### **3.1.2 Friluftsrådene**

Friluftsrådernes Landsforbund (FL) er et landsomfattende samarbeidsorgan for interkommunale friluftsråd. FLs hovedoppgave er å arbeide for styrking av det allmenne friluftsliv gjennom egne initiativ og ved å støtte arbeidet til tilsluttede friluftsråd. FL er et eget rettssubjekt og en frittstående enhet.

Årsmøtet er FLs høyeste myndighet og holdes hvert år innen utgangen av juni. Årsmøtet består av 3 utsendinger fra hvert av friluftsrådene og styret i FL. Årsmøtet behandler regnskap, årsmelding, arbeidsplan, budsjett og velger styre og andre tillitsvalgte.

Styret består av leder, nestleder og 3 styremedlemmer. Styret leder FLs arbeid mellom årsmøtene i samsvar med vedtektene og årsmøtets vedtak. Administrasjonen skal sørge for at årsmøtets og styrets vedtak blir gjennomført og for løpende drift av FL.

### Hva er et friluftsråd ?

Et friluftsråd er et fast samarbeid mellom to eller flere kommuner og eventuelt organisasjoner om nærmere definerte felles friluftsoppgaver. Samarbeidet er formalisert gjennom vedtekter, årsmøte, styre, arbeidsprogram, budsjett, årsmelding og regnskap. Det fastsettes egen kontingent fra medlemskommunene til friluftsrådet (vanligvis som et kronebeløp pr innbygger). Friluftsrådet region Mandal er organisert som et interkommunalt selskap (IKS), mens øvrige friluftsråd formelt sett er foreninger med hjemmel i Kommunelovens § 27.

### Hvorfor interkommunalt samarbeid om friluftsoppgaver ?

- Friluftsliv kjenner ikke kommunegrenser, - friluftsrådene utgjør naturlige regioner for utøving av friluftsliv og derved for arbeid med friluftsoppgaver.
- Effektiv utnytting av ressurser
- Regional prioritering, - friluftsliv blir satt på dagsorden i regionen
- Kompetansesentra for friluftsliv (mange kommuner er for små til å ha egne ansatte til å arbeide med friluftsliv, men interkommunalt samarbeid sikrer at regionen har kompetanse innen friluftsliv)
- Utgiftsfordeling mellom kommunene (kommuner med mange innbyggere bruker omegnskommunenes friluftsområder). Interkommunalt samarbeid der kontingenten er utlikna pr innbygger gjør at hele regionen bidrar til finansiering av tiltak i de områdene som brukes mest uavhengig av kommunegrenser.)
- Koordinere statlige, fylkeskommunale og kommunale midler

### 3.1.3 FRIFO

Friluftslivets fellesorganisasjon, FRIFO ble stiftet i 1989 og er en paraplyorganisasjon for de 12 største friluftslivsorganisasjonene i landet med til sammen over 1/2 million medlemskap og ca 4000 lokale lag og foreninger. FRIFO er FNF- sekretariat.

FRIFOs formål er å fremme det tradisjonelle, naturvennlige friluftslivet og allemannsretten (retten til fri ferdsel i norsk natur).

FRIFO rolle eller virksomhetsidé er:

- å være talerør for friluftslivet og medlemsorganisasjonene,
- å fremme et aktivt, enkelt og naturvennlig friluftsliv for alle,
- å vise at friluftsliv øker forståelsen for vern av natur og gir fysisk og psykisk sunnhet,
- å verne om allemannsretten,
- å bedre rammebetingelsene for medlemsorganisasjonene,
- å være et aktivt møtested og diskusjonsforum for friluftslivsinteressene.

### Viktige oppgaver

FRIFO og medlemsorganisasjonene står overfor mange utfordringer i et samfunn i stadig endring;

- den store kampen om arealene
- å fremme friluftsliv som naturopplevelse, ferdigheter og kulturarv
- friluftsliv for alle
- styrking av allemannsretten

- å sette friluftsliv på den politiske og samfunnspolitisk dagsorden

Som oppsummering av kapittel 3, vil vi peke på at det i dag eksisterer flere ulike samarbeids-konstellasjoner mellom medlemsorganisasjonene i FNF og ofte med overlappende formål (f.eks å ivareta mulighetene for friluftsliv). For en utenforstående vil dette konglomeratet av samarbeidsformer kunne virke uoversiktlig. SRN opererer på sentralt nivå, FNF er mest aktive på fylkesnivå, FRIFO er paraplyorganisasjon på sentralt nivå og Friluftsrådene er interkommunale samarbeidsorgan og arbeider på regionnivå – i dette ligger det en viss arbeidsdeling og avklaring, enten geografisk eller tematisk, men vi stiller allerede her et spørsmål ved om dette er en grunnleggende optimal organisering.

Man kan også problematisere forholdet mellom Friluftsrådene og FNF. Friluftsrådene er formelt interkommunale organer med basis i medlemskap fra kommunene. Flere av friluftsrådene er medlem i FNF og kan komme i en vanskelig stilling i forhold til å avgi felles høringsuttalelser eller lignende som det ikke er naturlig at medlemskommunene stiller seg bak. Man bør derfor vurdere hvorvidt FR bør delta i mer forpliktende samarbeid med medlemsbaserte, frivillige naturvern- og friluftslivsorganisasjoner, enn på et rent forum-samarbeids nivå. Det er også enkelte av FNF-koordinatorene som har reist dette spørsmålet. Samtidig har vi eksempler på overlappende virksomhet. I Oslo-området fungerer Oslo og Omland FR som FNF-sekretariat og FNF i Sogn og Fjordane har oppgaver som vanligvis tillegges FR (utleie av fyr).



## 4 Resultater

I kapittel 4 rapporteres resultatene fra spørreundersøkelsen og telefonintervjuene. Kapittelet er delt inn i underkapitler om sentralt nivå (kap. 4.1) og fylkesnivå (kap.4.2). De fem fylkene som vi har sett nærmere på blir presentert i kap. 4.3.

### 4.1 Sentralt nivå

På sentralt nivå bygger resultatene utelukkende på telefonintervjuer av informanter i MD, DN og den sentrale styringsgruppen i FRIFO. Totalt er det intervjuet 8 personer. Her følger en sammenfatning av intervjuene.

#### 4.1.1 Den offentlige forvaltningen (MD og DN)

Den offentlige forvaltningen ser helt klart at FNF fyller en viktig rolle for å ivareta friluftsinteressene sentralt og regionalt. FNF bør ta en rolle som "politi" ovenfor offentlige myndigheter. Spesielt fylkesnivået er viktig her. Det er av stor betydning hvordan FM og FK ser på FNF som aktør, og det er viktig at FNF har god dialog og et godt kontaktnett hos disse.

Organisasjonsmessig har sentralt nivå ingen sterke synspunkter på hvordan FNF er organisert. Det viktigste er at det er en aktiv og slagkraftig 3. sektor. Det fremheves allikevel at det er enkelte i den offentlige forvaltningen som ønsker at FRIFO som organisasjon skal bli mer fremtredende enn hva den er i dag. Det er også noen som etterlyser en sterkere organisasjon, men organisasjonene bør selv definere sin arbeidsform. Sett fra et byråkratisk perspektiv er enkelhet og ryddighet noe man setter pris på. Ikke minst i forhold til hvem man bevilger penger til over statsbudsjettet. Her kunne man f.eks sammenligne seg med idrettsforbundet, når det gjelder makt og økonomi. De har inntrykk av at det er mange "Tordenskiolds soldater" uansett. Formålet bør være at organisasjonene står mest mulig samlet. Det hender at enkelte av organisasjonene har avvikende standpunkter, og saklig sett, vil det kanskje være riktig at de ikke alltid jobber sammen. Det offentlige er veldig klare på at de ikke legger seg borti hva 3. sektor gjør. De kan ta initiativ og bidra med midler. På hvilken måte organisasjonene gjør jobben sin overlates til dem.

Når det gjelder måloppnåelse, så må dette sees i sammenheng med ressursene som er stilt til rådighet. De har hatt små ressurser. Det er ikke så veldig mye FNF klarer å utrette på de ressursene. FNF skal ikke være den som er aktiv, men de organisasjonene som er med og deres engasjement. FNF har et spesielt stort ansvar i 2005 (FÅ). Inntrykk av at aktiviteten har tatt seg opp, både arealmessig og aktivitetsmessig.

Det var også et inntrykk av at i starten var arbeidet til FNF-koordinatorene noe preget av den organisasjonen de representerte i forumet. Tilhørte man f.eks NJFF fortsatte man gjerne med dette. Koordinatorene tok etter hvert inn større deler av FNF-arbeidsfeltet.

Det som har vært vellykket i FNF arbeidet er vanskelig å konkretisere for disse informantene, siden de ikke har detaljert oversikt over hva som skjer i nettverket. De sitter med inntrykk av at tiltak rettet mot aktivisering har vært det, og tenker sannsynligvis på Friluftslivets år. Sentralt nivå har også registrert at FNFene i de ulike fylkene arbeider på vidt forskjellige måter, at noen er opptatt av planarbeid, mens andre er mer opptatt av aktiviteter. En mer enhetlig arbeidsform savnes fra dette nivået.

For å øke synligheten til FNF i fylkene mener de at det er viktig å øke aktivitetsnivået og engasjementet, blant annet ved å markedsføre FNF lokalt i aviser. Gjennomslag og slagkraft av-

henger i mange tilfeller av hva slags argumenter man kan føre for sin sak. Videre mener de det er viktig at koordinatorstillingene økes noe, fra 20% stilling og oppover, og dermed bedre kan ivareta viktige samarbeidspartnere på fylkesnivået ( hos FM/FK). Informantene har inntrykk av at det er litt variabelt hvor godt samarbeidet med det offentlige er i dag.

#### **4.1.2 Sentral styringsgruppe i FNF**

Det positive med etableringen av FNF er at man har fått økt kjennskap til hverandres organisasjoner, både på sentralt og regionalt nivå. På det sentrale nivået har det utviklet seg et mer systematisk samarbeid mellom organisasjonene.

Graden av suksess med etableringen av FNF varierer rundt i fylkene. De fylkene som har kommet lengst, har på mange måter blitt en møteplass og serviceorgan for de tilsluttede organisasjonene, men landet sett under ett, er det økt samarbeid mellom organisasjonene som trekkes frem. I tillegg fungerer FNF som "vakhund" mot den offentlige forvaltningen. Enkelte i styringsgruppa påpeker at FNF er pådriver i viktige saker som noe av det mest positive med FNF. En annen positiv effekt av FNF er økt synliggjøring av og bevissthet på felles saker/tema det er viktig å jobbe med. Hyttebygging og motorferdsel er eksepler på dette.

Det er allikevel et faktum at det er stor variasjon mellom fylkene i hvilken grad FNF har lyktes. Lengst har man kommet i fylker der man bygget på et etablert system, enn i fylker man startet på bar bakke. Man opplever en større bevissthet blant organisasjonene på viktigheten av at man har arealer å drive friluftaktiviteter på. Styringsgruppen mener også at FNF har medført større oppmerksomhet på naturvern- og friluftsliv fra offentlige myndigheter på fylkesnivå. Friluftsliv har fått en sterkere plass i tenkningen hos Fylkesmannen og Fylkeskommunen.

Når det gjelder fremdriften i FNF-arbeidet i fylkene har man noen steder fått god kontinuitet. Men, man må erkjenne at det er en god vei å gå i mange andre fylker. Små stillingsandeler har ført til at det har vært vanskelig å få stabile FNF-kontakter over tid. I noen fylker har det gått for lang tid å dra FNF-aktiviteten ordentlig i gang. Flere i styringsgruppen hadde håpet og trodd at FNF skulle vært oppegående i flere fylker etter så lang tid. Noe av dette kan skyldes at organisasjonene med arbeidsgiveransvaret har gjort alt for liten innsats i forhold til å få FNF-aktiviteten på plass. En annen faktor kan være at prosessen med å etablere FNF-nettverket har hatt for liten grad av styring fra sentralt hold. Progresjonen er også svært avhengig av engasjementet til organisasjonene med arbeidsgiveransvaret og ikke minst den personen som settes i koordinatorstillingen. Dette har ført til at man ikke har fått den brede oppslutningen til FNF i enkelte fylker. Siktemålet har vært å få en stor bredde i nettverket regionalt, men dette har man så langt ikke klart.

Måloppnåelsen til FNF er svakere enn forventet. FNF har kommet et lite stykke i riktig retning, men utgjør ikke noe betydelig bidrag så langt, landet sett under ett. Ser man på ressursene FNF har hatt til rådighet, kan man ikke ha som målsetting at det skal ta ordentlig av i løpet av noen få oppstartingsår. Man har langt igjen før målene til FNF er nådd. Prosessen er kommet godt i gang, enkelte steder fungerer nettverket bra, andre steder ikke.

Det er fortsatt ulikheter i rolleforståelse hos FNF på fylkesnivå. Noe av det viktigste man så langt har oppnådd i forhold til det offentlige er at FNF begynner å få en posisjon i forhold til regionale myndigheter. FNF er i mange fylker fast høringsinstans for FM og FK. Man ser at flere og flere av FNF-representantene uttaler seg på en sånn måte at de blir referert til. I forhold til de ressursene de har, har flere lyktes meget godt i forhold til regionale og lokale myndigheter. Noen har klart å gripe fatt i konkrete arbeidsoppgaver, mens de tyngre oppgavene ofte har vært avhengige av de store enkeltorganisasjonene.

En av utfordringene er å gjøre FNF i fylkene mer slagkraftig. For å løse dette bør man gjøre flere ting. For det første må FNF jobbe mer med saker/planer og være aktive på den fronten og

ikke fokusere så mye på aktiviteter. Aktiviteter bør organisasjonene selv ta seg av. Det andre er å tilføre FNF stillingene mer ressurser. For det tredje må organisasjonene som står bak legge mer innsats i å bygge opp og støtte opp de som jobber i FNF på fylkesnivå. Med andre ord et sterkere engasjement fra flere av organisasjonene i nettverket for å støtte opp om eller bidra med ressurser. Man bør også se om det er mulig å fordele arbeidet mellom organisasjonene noe mer, og ikke overlate oppgavene til de organisasjonene med arbeidsgiveransvar. Skal et sterkere engasjement rundt FNF-nettverket finne sted må for det første de sentrale myndigheter i større grad bidra til dette økonomisk og de organisasjonene som står bak må generelt ha større engasjement i å påvirke sitt regionale ledd til å delta. Det er viktig at moderorganisasjonene ser på dette arbeidet som viktig.

FNF er etablert som et nettverk. Forumsmodellen som sådan er nokså løs og lite forpliktende for organisasjonene, kanskje med unntak av de som har arbeidsgiveransvaret. Enkelte er noe tvilende til om et forum er rett vei å gå. Forumet er nyttig i forhold til samordningen og koordinerende funksjon, men muligens ikke som modell dersom man skal styrke naturvern- og friluftsgesamtne sin posisjon overfor det offentlige.

Dagens modell har utgangspunkt i at det er veldig stor variasjon i hvor godt organisasjonene er representert i de ulike deler av landet og innen fylkene. Noen organisasjoner har lokallag, andre har regioner og mange er ikke representert i det hele tatt i enkelte fylker. Det å skape nettverk ble derfor viktig, slik at man kunne ha et samarbeid regionalt og lokalt, med lave driftskostnader. SRN har vært en god modell på sentralt nivå. Et annet viktig element var det å få lagd en møteplass, en arena hvor organisasjonene kan møtes og selv bli bedre til å ta seg av saker med felles interesse. Man var i etableringsfasen opptatt av at FNF ikke skulle bli en egen formell organisasjon. Forumsmodellen symboliserer at det er et nettverk. Strukturen måtte allikevel være slik at man kunne ta i mot penger. Det var i utgangspunktet ikke noe aktivt ønske om forumsmodell, men et ønske om å ikke danne noe ny organisasjon.

Når evaluatoren under samtalen kom inn på et gitt forslag om forenkling og en oppstramming av strukturen på friluftsgesamtne, både på sentralt, regionalt og lokalt nivå, var meningene nokså delte. Modellen som ble presentert er nokså lik idrettens organisering.

Mange var skeptiske og mente at organisasjonene selv burde ha ansvaret. Det viktigste nå var at det grunnleggende nettverket til FNF blir stabilt og at kjerneorganisasjonen må på plass.

Andre mente at det er egentlig litt det denne FNF ideen er, at alle de grønne organisasjonene som ønsker skal være med i FNF arbeidet, men at FNF skal ikke være altomfattende. Men det er viktig at forumet skal være slagkraftig, ble det framhevet.

Lokalnivået i FNF er svakt. Det ligger i oppgavebeskrivelsen til dagens FNF-koordinatorer at de skal følge med i viktige kommuneplaner. Dagens FNF-koordinatorer har ikke kapasitet til å fange opp det som skjer på kommunalt nivå godt nok. Styrkingen av lokalnivået er naturlig å prioritere i en senere fase, etter at fylkesnettverkene fungerer rimelig godt. I noen fylker har man tilnærmet seg lokalnivået i noe grad allerede. I Sogn & Fjordane har man et system der FNF får beskjed hver gang en kommune starter opp en slik prosess. Deretter sørger FNF koordinatoren for at aktuelle organisasjoner blir informert og kommer på banen. Det har også vært et prøveprosjekt med kommunale FNF i noen av områdene. Det viste seg etter hvert at FNF-koordinatorene hadde mer enn nok med å stabilisere sin egen virksomhet. Å utvikle lokale FNF ble for mye. Noen steder har man allikevel etablert lokalt FNF. F.eks i Asker, Oslo og Om-land FR har FNF-koordinator funksjon (Oslo fylke) og S&F har lokale kontakter som tidligere nevnt. Skal man styrke lokalnivået i FNF, kan en mulighet være å vurdere regioninndeling innen fylkene i stedet for kommuneinndeling. Inndelingen bør tilpasses etter befolkningstettheten og hvilke organisasjoner som finnes i fylket.

Av tiltak for å styrke driften og funksjonaliteten til FNF, er det etter styringsgruppens syn viktig å ha enda tettere kontakt mellom styringsgruppen og fylkesleddet. Et annet forhold man ser i

ettertid, er at man burde hatt en sterkere sentral medvirkning/styring til hele FNF satsingen og overlatt mindre til fylkesleddet i den innledende fasen. FNF bør foreta en grundig gjennomgang, og prioritere sterkere hva koordinatorene skal jobbe med. Det er viktig å posisjonere seg slik at man kommer inn i forkant av en del problemstillinger. Dette krever et utadvendt arbeid mot regionale myndigheter.

En utfordring er at mange av tilsluttede organisasjoner ikke har fast ansatte. Dette gjør det vanskeligere å etablere et velfungerende forum. Det er så langt bare NJFF som har utviklet fylkesnivået så langt at de har heltidsansatte personer i alle fylkene. Det er også viktig at koordinatorene kan være tilknyttet et fagmiljø. Å være alenesittende på et kontor i en deltidsstilling er ikke inspirerende, så kanskje man burde hatt mer forpliktende tilslutning til de organisasjonene med arbeidsgiveransvar i dag. Videre bør organisasjonene forplikte seg til å være mer aktivt med, uten nødvendigvis å bryte prinsippet om at det ikke er en forpliktende organisasjon. Hadde ressurstilgangen vært bedre, kunne man arrangert flere samlinger og således økt den felles kompetansen og rolleforståelsen hos koordinatorene.

## 4.2 Fylkesnivå

Den interaktive spørreundersøkelsen er kun gjennomført på fylkesnivå og rapporteres først i hvert underkapittel her. Resultatene de spørreundersøkelsene på fylkesnivå suppleres med oppsummeringer fra telefonintervjuene. Spørreundersøkelsen er gjennomført blant tre grupper; a) ansatte i offentlig forvaltning (FK og FM), b) fylkeskoordinatorer i FNF, og c) ansatte/tillitsvalgte i tilsluttede organisasjoner.

### 4.2.1 Den offentlige forvaltningen (Fylkesmannen og Fylkeskommunen)

Her vurderer respondenter fra Fylkesmannen og Fylkeskommunen hvordan de oppfatter FNF sitt arbeid i fylkene. Det er 20 svar totalt, 8 fra FM og 12 fra FK. Dette utgjør omtrent 50% svar, dersom man forventer 1 svar fra FM og 1 svar fra FK i hvert fylke.

Det er kun de viktigste funn og resultater fra disse som her blir rapportert.

FM og FK mener at FNF i noe grad har bidratt til å styrke samarbeidet mellom organisasjonene på fylkesnivå, og bedret kontakten mellom FM/FK og naturvern- og friluftslivsorganisasjonene. FM og FK mener at FNF har vært middels aktive i saker som vedrører naturvern og friluftsliv. FNF kan med andre ord bli mer aktive i forhold til FM og FK når det gjelder nettopp dette. Vurdering av hvor viktig FNF sitt arbeid er for å ivareta naturvern og friluftslivsinteressene i fylket lander midt i mellom middels til svært viktig. Dette indikerer at det er et stort behov for et fylkesvis organ som taler friluftslivets sak i forhold til den offentlige forvaltningen på fylkesnivået. Vurderingen av hvor godt FNF har lyktes i å ivareta naturvern- og friluftslivsinteressene i fylket opp mot ulike typer planer, utbyggingssaker, arealinngrep osv. er derimot ikke så god. Der FNF blir vurdert til å ha lyktes best er i saker som begrenser mulighetene til å drive friluftsliv (score 1,83) og strandsoneproblematikk (score 1,72). Dårligst vurdering får kommuneplaner og utbyggingssaker (begge med score 1,50). Det virker her som om FNF lykkes best på arbeid av mer generell karakter, og ikke så godt i mer konkrete saker. Dette resultatet er noe avvikende fra koordinatorenes egne vurderinger.

Offentlig forvaltning på fylkesnivå er tydelige på at det er svært viktig at naturvern- og friluftslivsorganisasjonene har etablert et felles nettverk eller lignende (f.eks som FNF). Dette nettverket synes derimot å være for lite kjent blant ansatte hos FM og FK og kan derfor markedsføres bedre i forhold til det offentlige på fylkes- og kommunenivå. Om dagens nettverksmodell synes 14 av 18 FM/FK som besvarte dette spørsmålet, at modellen var uproblematisk (i liten grad) i

forhold til bevilgning av midler/tilskudd, mens 4 mente at nettverksmodellen er noe mer problematisk.

Det viktigste bidrag FM og FK mener de gir FNF, er i form av økonomisk støtte/tilskudd til FNF sin virksomhet. Å spre relevant informasjon til FNF føler FM og FK ikke at de gjør i samme grad.

#### 4.2.2 FNF - koordinatorene

14 av 18 fylkeskoordinatorene har svart (78% svar). Av disse er 4 av koordinatorene fra DNT, 6 fra NJFF og 3 fra Naturvernforbundet, mens FNF Nordland er opprettet som egen organisasjon. Koordinatorens grad av samarbeid med de tilsluttede organisasjonene varierer mye. De organisasjonene som scorer høyest på samarbeid er DNT, NJFF, Naturvernforbundet. Dette er ikke uventet, siden koordinatorene kommer fra en av disse tre organisasjonene. Når det gjelder samarbeidet med de øvrige organisasjoner kommer 4H, friluftsråd, orienteringsforbundet og speiderforbundet. De organisasjonene som koordinatorene samarbeider minst med er padleforbundet, folkesportforbundet og skiforeningen. Skiforeningen er kun representert i Osloområdet (tabell 1).

Når det gjelder koordinatorenes vurdering av tilsluttede organisasjoners aktivitetsnivå når det gjelder FNF-arbeid, viser også disse resultatene store variasjoner. De mest aktive organisasjonene er NJFF, DNT og Naturvernforbundet. NJFF og Naturvernforbundet har i hovedsak egne ansatte på fylkesnivå, mens DNT kun har ansatte på fylkes-/regionnivå i Oslo og Sogn og Fjordane. De minst aktive foreningene er Skiforeningen, padleforbundet, klatreforbundet og Folkesportforbundet (tabell 1). Skiforeningen er Oslo og omland- basert. Den vil i praksis derfor bare være representert i fylkene i Oslo-regionen.

**Tabell 1.** Gjennomsnittscore på grad av samarbeid og vurdering av hvor aktive ulike foreninger er i FNF-arbeidet. Merk at skalen på aktivitetsvurderingen er tre-delt.

Organisasjon	Grad av samarbeid (1-5)	Aktivitetsvurdering (1-3)
DNT/Turlag	4,1	2,5
Norges Folkesportforbund	1,5	1,2
NJFF	4,4	2,7
KFUM/KFUK speidere	2,3	2,1
Norges Klatreforbund	1,6	1,1
Norges Orienteringsforbund	2,8	1,5
Norges padleforbund	1,4	1,1
Norges Røde Kors	2,1	1,2
Norges Speiderforbund	2,6	1,7
Norsk 4H	3,1	1,9
Skiforeningen	1,6	1,1
Syklisterenes landsforening	1,9	1,2
Naturvernforbundet	3,8	2,2
Friluftsråd	2,9	2,1

Koordinatorene mener også at FNF forumet i noe grad har bidratt til å styrke samarbeidet mellom organisasjonene når det gjelder aktiviteter og arrangementer (score 3,14), men i litt større grad når det gjelder friluftspolitiske saker eller arealsaker (score 3,33). Det er delte meninger om hvor viktig FNF er for å ivareta naturvern- og friluftsjansene i fylket. Gjennomsnittscoren

på det generelle spørsmålet er 4,0. dette betyr nokså viktig. Det er allikevel like stor andel (5 stk) som mener FNF er viktig som svært viktig på dette spørsmålet. Koordinatorene mener at i konkrete saker har FNF lykkes best i verneplaner og saker som begrenser mulighetene for å drive friluftsliv, hovedtyngden av svar ligger rundt kategorien "lykkes av og til" og minst i forhold til reguleringsplaner (for detaljert?) og saker som angår allmennhetens tilgang i strandsonen. Det er i det hele tatt få som mener at FNF lykkes svært godt i dette arbeidet.

FNF har som mål å sette natur og friluftsliv på dagsordenen. Dette spørsmålet ble nyansert i forhold til allmennheten, kommunen, fylkesmannen og fylkeskommunen og stilt i alle de tre spørreundersøkelsene. Tabell 2 og 3 oppsummerer resultatene fra de tre delundersøkelsene.

Koordinatorene selv mener at de har lykkes best i forhold til de offentlige aktørene; fylkesmannen, fylkeskommune og kommunen. Noe lavere score på allmennheten og andre organisasjoner, men nyansene er små. Tilsluttede organisasjoner mener FNF har lykkes best i forhold til Fylkeskommunen, Fylkesmannen og andre organisasjoner. Dårligst blant kommunen og allmennheten. FM/FK mener at FNF har oppnådd mest i forhold til andre organisasjoner og allmennheten, minst i forhold til den offentlige forvaltningen. Dette står i kontrast til koordinatorenes og organisasjonenes egen vurderinger.

**Tabell 2.** *Hvordan fylkeskoordinatorene, tilsluttede organisasjoner og fylkesmannen/fylkeskommunen vurderer FNF sin måloppnåelse i forhold til å sette natur og friluftsliv på dagsordenen i sitt fylke. Skala: 1-5.*

I forhold til....	Koordinatorernes Vurdering	Tilsluttet organisasjoner sin vurdering	FM og FK sin Vurdering
...allmennheten	3,1	2,6	3,2
... kommunen	3,2	2,6	2,8
... fylkesmannen	3,4	3,0	3,0
... fylkeskommunen	3,2	3,1	3,0
... andre organisasjoner	3,0	3,0	3,7

En annen viktig målsetting var at FNF skulle arbeide med å påvirke offentlige instanser (bl.a i forhold til bevilgning av midler til denne type formål), men også hvordan de påvirker private utbyggingsaktører. På spørsmål om hvorvidt man mener at FNF har greid dette gir koordinatorene, organisasjonene og Fylkesmannen/fylkeskommunene disse vurderingene: Koordinatorene, de tilsluttede organisasjonene og FM/FK mener at FNF har lykkes best i forhold til fylkesnivået i forvaltningen, men noe dårligere i forhold til kommunene og dårligst i forhold til private utbyggere (tabell 3). Påvirkningskraften er vurdert til å ligge på nivå med utsagnet "passe". Arbeidet i forhold til denne problemstillingen ser ut til å ha et forbedringspotensiale i det fremtidige arbeidet med FNF.

**Tabell 3.** *FNF sin innflytelse i forhold til ulike offentlige instanser og private utbyggere. Tabellen viser koordinators, organisasjonenes og FM/FK sine vurderinger. Skala: 1-5.*

I forhold til....	Koordinators Vurdering	Tilsluttet organisasjoner sin vurdering	FM og FK sin vurdering
... kommunen	2,5	2,3	2,5
... fylkesmannen	3,1	2,8	3,1
... fylkeskommunen	2,9	2,8	3,1
... private utbyggere	1,9	2,0	2,2

Koordinatorne ble spurt om hvordan de opplever jobben sin mhp oppgaver og tilgjengelige ressurser. Svaret er ikke uventet og må sies å være gjeldende innen de flere frivillige organisasjoner; man mener det er litt over passe mye med oppgaver, og litt for lite ressurser til å gjøre en god nok jobb. Om styringsgruppa på fylkesnivå er koordinatorne et sted midt imellom "passe fornøyd" og "tilfreds" med jobben som styringsgruppa utfører. Det er få som svarer "svært tilfreds". 3 av 4 koordinatorene mener også at det er viktig at egen organisasjon sitter i denne styringsgruppa på fylkesnivå.

Forholdet mellom fylkeskoordinator og egen organisasjon på sentralt nivå er også undersøkt. Koordinatorernes vurdering er vist i tabell 4. her er også koordinatorernes vurdering av forholdet til FNF sitt sekretariat vist. FRIFO er sekretariat for FNF. Koordinatorne er også "passe fornøyd" med den sentrale styringsgruppa, men kunne nok tenke seg litt økt engasjement fra disse for det som foregår på fylkesnivå.

Man ser av tabell 4 at moderorganisasjonen støtter best opp om hjelp og rådgivning, informasjon og støttespiller/samarbeid, men mindre i forhold til å veilede/peke på viktige saker å arbeide med i forumet. Dette indikerer at disse vurderingene blir overlatt til koordinatoren. FNF-sekretariatet har gjennomgående noe lavere gjennomsnittscore og scorer høyest på hjelp og rådgivning, støttespiller og samarbeid. Dårligst er forhold vedr. økonomi, engasjement i forhold til det som skjer på fylkesnivået og informasjonsflyt. Det er tydelig at et mer aktivt sekretariat savnes ute hos koordinatorne.

Allikevel er alle scoreverdiene over midten, det vil si at man er mer fornøyd enn misfornøyd med dagens situasjon, selv om den store tilfredsheten kanskje ikke er til stede.

**Tabell 4.** Om koordinatorens forhold til egen organisasjon på sentralt nivå, og FNF sekretariatet.

Om organisasjonen og FNF sentralt når det gjelder...	Vurdering av koordinatorens moderorganisasjon	Vurdering av FNF sekretariatet
...informasjonsflyt til FNF fylkeslaget	3,9	3,3
...Samarbeid	3,9	3,6
...Hjelp og rådgivning	3,9	3,8
...Støttespiller i vanskelige saker	3,9	3,7
...å gi motivasjon i arbeidet på fylkesnivå	3,7	3,3
...økonomisk støtte	3,0	3,1
...å bli hørt	3,6	3,4
...opplæring/oppfølging av nye medarbeidere/medlemmer i forumet	3,3	3,4
...å peke på viktige saker/tema å arbeide med for FNF forumet	3,3	3,4
...å engasjere seg/vise interesse for det arbeidet som gjøres på fylkesnivå	3,5	3,2

Skala: 1 Svært utilfreds – 3 passe - 5 Svært tilfreds.

Gjennom telefonintervjuene kom det fram at det i mange tilfeller kan være vanskelig å skille arbeid i egen organisasjon og arbeid som FNF-koordinator. Enkelte løser dette ganske greit ved hjelp av timeregnskap. Andre igjen fører ikke timeregnskap og tar det litt etter magesfølelsen. At sakene og oppgavene som FNF-koordinator kan ha en viss grad av overlapp mellom organisasjonsarbeidet og FNF arbeid føler enkelte som vanskelig, mens andre føler at dette er helt uproblematisk.

### 4.2.3 Tilsluttede organisasjoner til FNF på fylkesnivå

Datainnsamlingen ble avsluttet 1. juni. Det var da kommet inn 55 svar fra organisasjonene. I ettertid kom det inn noen flere besvarelser (5 stk) men disse kom inn etter at analysearbeidet var startet og er derfor ikke tatt med i analysearbeidet. Vi har estimert at mellom 160-170 respondenter kunne besvare undersøkelsen. Vi kan da anta at undersøkelsen har en svarprosent på 33. Datagrunnlaget ansees for å være noe under hva man bør ha for å gi et godt bilde på dagens situasjon, men det er viktig å være klar over at de som ikke har besvart undersøkelsen kan gjøre dette av flere grunner, f.eks at de ikke har kapasitet, eller liten grad av motivasjon og dermed ville ha påvirket gjennomsnittscorene i mer negativ retning enn hva respondentene i undersøkelsen har gitt uttrykk for. Resultatene bør derfor tolkes slik at den gir et noe mer positivt bilde på virkeligheten enn hva totalpopulasjonen (dersom alle hadde svart) ville ha gitt. I dette underkapittelet presenteres tilsluttede organisasjoners erfaringer med FNF.

Fordelingen av respondenter fra de ulike organisasjonene er vist i tabell 5. DNT og NJFF er best representert. Vi vil her presisere at DNT ikke har egne fylkessekretærer, men er inndelt i regionvise turlag.

Vi mottok ikke svar fra Norges folkesportforbund og Klatreforbundet.

**Tabell 5.** Antall svar fra de ulike organisasjonene, samt antall medlemmer de foreningene som har svart representerer.

Organisasjon	Antall svar	Totalt antall medlemmer i de foreningene som har svart
DNT/turlag	9	83303
NJFF	9	35306
KFUK/KFUM	2	2610
Orienteringsforbund	2	1900
Padleforbund	3	552
Norges Røde kors	2	20500
Speiderforbund	8	10306
Norske 4H	5	6409
Skiforeningen	2	44000
Syklistenes landsforening	2	1200
Naturvernforbundet	6	5014
Ikke oppgitt	5	
	55	211100

Fylkesvis ligger Oppland på topp når det gjelder respons fra tilsluttede organisasjoner, med ni svar. Vestfold har sju svar og Telemark seks svar. Nederst på listen finner vi Troms, Nordland og Østfold, med kun ett svar fra hvert fylke. Det mangler svar fra Buskerud, Hedmark og Finnmark. Responsen fra hvert fylke kan indirekte være en indikator på engasjementet blant tilsluttede organisasjoner, selv om antall FNF-organisasjoner i hvert fylke naturlig nok vil variere.

Engasjementet rundt FNF arbeidet i tilsluttede organisasjoner må sies å være moderat. 13% svarer "i svært liten grad", 15% svarer "i liten grad" og 35% "i noe grad" når vi spør om engasjementet til organisasjonene når det gjelder deres engasjement til FNF. Det vil si at ca 2/3 av organisasjonene er under eller lik middels engasjert i FNF-arbeidet. 29% svarer at de er engasjert "i stor grad" og 7% er engasjert i "svært stor grad". 1/3 av de organisasjonene som har svart er aktivt engasjert i FNF-arbeidet.



FNF oppfattes helt klart som en viktig aktør for å ivareta naturvern og friluftsliv i fylket. Det er kun 15% som mener at FNF er "svært lite viktig" eller "lite viktig". Det er 34% som mener FNF er viktig, og 50% mener FNF er "nokså viktig" eller "svært viktig". Organisasjonene mener FNF har lyktes "i noe grad" når det gjelder å sette naturvern og friluftsliv på dagsorden i forhold til FM, FK og andre frivillige organisasjoner. Men i mindre grad når det gjelder allmennheten og kommunene. Samtidig er de langt mer kritiske i sin vurdering av hvor godt FNF har greid å posisjonere seg overfor den offentlige forvaltningen. Organisasjonene mener at FNF har nådd lengst mot FM og FK (score 2,8). Overfor kommunene er gjennomsnittet 2,3, mens det er dårligst i forhold til private utbyggere/regulanter (2,0).

Samarbeidet mellom organisasjonene har blitt noe bedre, men ikke mye. Gjennomsnittet ligger mellom "samarbeider som før" og "litt/noe samarbeid", både når det gjelder aktiviteter (gjennomsnitt på 2,92) og arrangementer og friluftspolitiske/arealsaker (2,94). Ingen har rapportert om reduksjon/mindre samarbeid som følge av FNF.

Evalueringen skal vurdere hvor egnet forumsmodellen er i forhold til FNF arbeidet. Kun 11% synes at man bør vekk fra forumsmodellen fordi den er for lite egnet til formålet. 63% mener modellen er god og 26% har ingen spesielle meninger om dagens organisering av FNF-arbeidet. Organisasjonene mener at modellen medfører at man har mindre påvirkningskraft på lokalt plan enn på regionalt plan, og at man derfor trenger å styrke FNF sin posisjon/påvirkningskraft. 60% er organisasjonene enige i at FNF er alt for lite synlige i media og at de burde satset sterkere på å profilere seg.

Hvordan FNF har lyktes i å ivareta organisasjonenes interesser i saker som berører natr og friluftsliv scorer gjennomgående lavt, noe under forventet gjennomsnitt (som er 3). Det er kun sikring av friluftsområder som har høyere gjennomsnittscore med 3,1. Dårligst ut kommer kommuneplaner (2,5), reguleringsplaner (2,6) og utbyggingssaker(2,8). Midt i mellom disse ytterpunktene finner vi i stigende rekkefølge saker som begrenser mulighetene for å drive utendørs aktivitet i nærmiljøet og saker som angår allmennhetens tilgang i strandsonen. Saker som begrenser mulighetene til å drive friluftsliv generelt og verneplaner. Variasjonen er allikevel ikke stor mellom utsagnene og ligger et sted på skalaen mellom utsagnet "lykkes sjelden" og "lykkes av og til".

Koordinatorerne var også gjenstand for en vurdering fra organisasjonene. Antall respondenter i det enkelte fylke er for lite til at det er noe poeng å foreta en slags fylkesvis rangering av tilfredsheten med koordinatorene. Her rapporteres alle svarene samlet. Organisasjonen er helt klare på at koordinatorjobben er svært viktig for at forumet skal være velfungerende og at organisasjonenes interesser blir ivaretatt i FNF arbeidet, men at stillingsandelen til koordinatorene generelt er for liten. Det er også viktig at koordinatorene har relevant kompetanse på de feltene som FNF arbeider med. Organisasjonene oppfatter heller ikke at koordinatorene opptre som en representant for egen organisasjon i forbindelse med FNF jobben. Dette skyldes nok at man har vært bevisst på å skille rollene hvor de organisasjonene med arbeidsgiveransvar. Det var også liten støtte i utsagnet om at koordinatorrollen burde være basert på frivillighet og rullet mellom organisasjonene.

De fylkesvise styringsgruppene eller kontaktutvalgene som de noen steder blir kalt, blir vurdert til å være et viktig element i FNF arbeidet. Det er noe mindre viktig at egen organisasjon sitter i denne. Organisasjonene føler at styringsgruppa er godt orientert om det arbeidet som foregår og at de gjør en viktig jobb i forhold til å peke på saker det er viktig å jobbe med fremover.

Kun 11% av organisasjonene er "noe misfornøyd" med informasjon og oppfølging fra egen organisasjon på sentralt hold i forhold til FNF arbeidet.

## 4.3 Evalueringsfylkene

Her gis en beskrivelse av de fem fylkene som ble plukket ut til en grundigere evaluering. Disse fylkene er ulike på flere måter. Mest i forhold til måten de har lagt opp og utformet FNF arbeidet på, men også i forhold til hva de har lagt vekt på å arbeide med.

### 4.3.1 Møre og Romsdal

FNF ble etablert i fylket i 2000. Koordinatoren er ansatt i 40% stilling, med NJFF som hovedarbeidsgiver. FNF har i dette fylket kommet i en nokså unik situasjon hvor FNF-styringsgruppen har plass i innstillingsrådet for statlige midler for sikring/skjøtsel av friluftsområder og aktivitet/stimuleringsstiltak. FNF arbeider bevisst ikke konkret med aktiviteter, men med areal og plansaker, samt gjennomføring av seminarer og lignende.

FNF i Møre og Romsdal har etablert en arbeidsgruppe av 3 organisasjoner. De legger opp til å være et serviceorgan for organisasjonene. Målet er å få tilsluttede organisasjoner til å samordne kreftene, samt å være koordinator/inspirator for organisasjonene. Arbeidsmessig følger de det som var planen for FNF fra starten av. Møre og Romsdal er et prøvetylke der Fylkesmannsembetet og Fylkeskommunen er slått sammen. FM og FK er her omtalt som fylket.

Det mest positive med FNF så langt er at de har fått etablert en møteplass for organisasjonene innen naturvern og friluftsliv, samt at det er ansatte, slik at man kan få utrettet en del oppgaver i arbeidstida (møter, kontakt med det offentlige etc.). Den offentlige forvaltningen i fylket har fått et organ å støtte seg til. Det har også blitt en bedre dialog blant frivillige organisasjoner på regionalt plan og de blir tatt med på råd.

Samarbeidet mellom organisasjonene er godt og har bedret seg betraktelig. FNF har eksistert noen år og rutineene er godt innarbeidet i organisasjonene. Et generelt problem i organisasjonslivet, ikke bare i Møre og Romsdal, er at i løpet av tiden har noen falt fra, mens andre har kommet til, og at det i bunn og grunn er svært personavhengig hvor godt nettverket fungerer. Motivasjonen til de som deltar i nettverket er i mange tilfeller svært avgjørende for resultatet.

FNF har i 2005 satset på forebyggende helse spesielt, og fått organisasjonene til å prioritere fysisk aktivitet, helse, friluftsliv og naturvern. FNF har hatt et møte med alle folkehelsekoordinatorene (18 av 38 kommuner møtte). De har startet en prosess, men er langt fra i mål.

Det som har vært litt vanskeligere å få til i fylket, er at noen av organisasjonene har brukt lang tid på å skjønne hva FNF er, at det ikke er et belastende ledd. Strukturen for FNF har vært noe løs, og dette har tidvis vært problematisk. Den økonomiske satsinga er for liten, slik at man heller ikke har kunnet bruke så mye tid ute blant organisasjonene som man hadde ønsket. Langsiktighet og kontinuitet i arbeidet har vært en utfordring. FNF har ikke med dagens ressursituasjon store muligheter til jobbe langsiktig. De er nødt til å ta enkeltsaker. FNF skriver aldri en felles uttalelse. Kan komme bort i interessekonflikter. En kommunedelplan er langsiktige ting. Skal FNF være med kreves det at de har langsiktige ressurser til dette.

Det har også vært vanskelig å få markedsført FNF i tilstrekkelig grad. FNF begynner å bli kjent ute i kommunene. Det er ennå et stykke arbeid igjen før FNF er kjent i alle de 38 kommunene i fylket. I samarbeid med fylket (FM/FK) planlegges det nå en del seminarer i kommunene for å informere om FNF og fylket. Det gjenstår en del jobb med å få organisasjonene til å forstå at FNF først og fremst er et koordineringsforum. Organisasjonene på fylkesnivået bør bruke mer tid på sine lokallag for å få de til å skjønne hva FNF jobber med og hva lokallagene bør a tak i.

Måloppnåelsen i Møre og Romsdal er god når det gjelder de sentrale målene for FNF. FNF har kommet langt i forhold til FM og FK og har en nokså unik posisjon som tidligere beskrevet. Det offentlige har sett at de har et organ å forholde seg til, og dette har gitt resultater.

De viktigste arbeidsoppgavene er å engasjere organisasjonene til å ta tak i hva som skjer i den enkelte kommune, med spesiell vekt på forvaltningsbiten. Aktiviteter skjer kun i forbindelse med friluftslivets år. Det har vært viktig å formidle informasjon lokalt. Lokalt prøver FNF å få den enkelte organisasjon å ta tak selv. FNF sin rolle ovenfor lokallag har vært å stimulere dem og følge opp, slik at de kan orientere seg i byråkratiet. Spesielt i forhold til søknadsprosesser og orienteringer om hvor man kan søke støtte. FNF sender info til lokalplanet, som har eget fylkeslaget i ryggen.

Når det gjelder å skille jobb i organisasjon og FNF så går dette greit. Koordinator føler at oppgavene flyter ofte i sammen. Derfor er det litt skjønnsmessig hvor mye som blir gjort. I dag er det to ansatte i NJFF i Møre og Romsdal og de kan dele på FNF oppgavene ved behov. De som sitter i arbeidsgruppa er ansatt i andre organisasjoner og vi har en god dialog og samarbeidet er godt her.

### 4.3.2 Telemark

Koordinatoren er ansatt i 50% stilling i FNF og 50% i NJFF i Telemark. Koordinatoren har hatt stillingen siden august 2001. FNF ble etablert i fylket høsten 2000, men driften kom ikke ordentlig i gang før våren 2001. Koordinatoren har en aktiv og kontaktskapende arbeidsform, rettet mot både organisasjonene og offentlig forvaltning. De har også et utstrakt samarbeid med FNF i Vestfold og Buskerud. Forumet skiller seg ut fra andre FNF gjennom å være aktive mot barn og unge. Tanken bak denne innfallsvinkelen har vært at aktivitet gir resultater i form av et godt nettverk. Forumet har hatt et bevisst fokus på aktivitet. Dette er en litt annen linje enn hva sentralt hold ønsker (mer fokus på planer/saker) på FNF-arbeidet.

Videre har kompetanseheving blant organisasjonene og innspill til høringsuttalelser vært prioritert. De viktigste oppgavene for koordinatoren har vært kontakt med organisasjonene, kommunene, Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Det satses også mye på å få på plass en økonomi som er forutsigbar. FNF i Telemark har kommet til et punkt hvor tilgangen til arbeidsoppgaver er veldig bra og de blir involvert i mange ulike oppgaver. Aktiviteten er viktig i forhold til nettverksbygging. Erfaringene viser at organisasjonene er blitt flinke til å samkjøre aktiviteter. FNF jobber med å komme i posisjon hos FK om fordeling av tippemidler. Et problem så langt når det gjelder friluftsliv, er at FK ikke har mottatt nok søknader i forhold til de tilgjengelige tippemidlene. FNF har informert organisasjonene, i rundskriv hvert år og i starten var korrdinatoren delaktig i utforming av søknader.

Sekretariatet har hvert år engasjert seg i kursing med arealforvaltning som tema. Det har vært arrangert kurs i forhold til planarbeid (kommunene/FM), spesielt i forhold til kommunene var det vært viktig å få etablert kontakter. Nytt av året er at et arealforvaltningskurs fra FNF har blitt gjeldende for studenter ved høgskolen i Telemark, avd. for natur- og friluftsfag.

Det som trekkes frem som vellykket med FNF arbeidet er dialogen som man har fått opprettet mot organisasjonene og forvaltningsmyndigheten. FNF har medført en bedre dialog mellom organisasjonene som gjør at det blir mindre konflikter knyttet til ulike saker. FNF sender ut felles høringsuttalelser, men stort sett ble FNF organisasjonene komme med innspill til disse. Det er også signaler om at organisasjonene forstår hverandre bedre etter at FNF ble etablert.

Når det gjelder koordinatorutskiftningene i de ulike fylkeslagene, oppleves dette som dette nokså frustrerende i forhold til samarbeid mellom fylkesleddene. Et vanlig problem i forhold til de tilsluttede organisasjonene, er at man ofte må følge opp disse for å få innspill til høringsuttalelser etc. Har man ikke med seg alle organisasjonene, blir FNF arbeidet vanskelig. Koordina-

toren har jobbet så lenge med organisasjonene at det ikke føles problematisk å skrive mindre uttalelser som alle godtar.

For å skille FNF-jobben fra NJFF-arbeidet brukes timeregnskap. Når det gjelder å skille om koordinatoren uttaler seg som NJFF eller FNF, så har de som prinsipp at for saker som behandles i forumet, tar fylkessekretæren i NJFF av dette. Koordinatoren er utelukkende FNF-representant i denne sammenheng. FNF innehar også sekretariat for Skjærgårdstjenesten i Telemark. Dette sekretariatet har de hatt siden 2002, på oppdrag fra FM i Telemark. Koordinatoren utfører dette arbeidet på prosjektbasis for FNF. Dette oppdraget har tilført forumet ganske mye. Bl.a gir det kunnskaper i forhold til saker som har med strandsonen å gjøre.

Forumet er også blant de få som har utarbeidet langsiktige virksomhetsplaner (gjeldende frem til 2007) og har lagt opp til en langsiktig horisont på arbeidet sitt. Dette er en generell mangel ved mange av de andre fylkeslagene.

Måloppnåelsen til FNF Telemark ser ut til å være god. De har kommet ganske langt på veien til å nå sine mål. De har fått en god posisjon i forhold til kommunene, Fylkesmannen og Fylkeskommunen og delegert relevante oppgaver fra disse (bl.a sekretariat for Skjærgårdstjenesten). De er også representert i ulike arbeidsgrupper i regi av kommunene, FM og FK. Organisasjonene er godt representert i media og flinke til å peke på FNF samarbeidet. FNF gir innspill til planer og i noe grad blir de hørt.

Når det gjelder arbeid med å styrke naturvern og friluftsliv på lokalnivået, er det noen forutsetninger som ennå ikke ligger grunn før dette arbeidet kan fungere bra. I mange av kommunene er det et aktivt organisasjonsliv i kommunene, men ofte kun av noen få organisasjoner. En fylkeskoordinator kan umulig ha oversikt over alt som skjer i kommunene og inngående lokalkunnskap og således gjøre denne jobben på egen hånd.

Oppsummerende kan man si at dette fylkeslaget driver meget bra og har fått til mye, selv om de driver etter litt andre prinsipper enn de øvrige fylkene.

### **4.3.3 Sogn og Fjordane**

FNF ble her opprettet i 2000 og koordinatoren har i dag 50% stilling. Stillingsandelen har økt gradvis fra 20% og til dagens nivå. Før 2000 var koordinatoren FRIFO-kontakt i fylket og har således lang erfaring med dette arbeidet. Sogn og Fjordane er ett av fylkene som ikke har hatt utskiftninger på personellsiden underveis. Koordinatorene er i dag ikke tilsluttet noen moderorganisasjon, har kontorsted i Florø, men NJFF i Sandane som arbeidsgiver. Fristillingen fra noen moderorganisasjon oppleves som en fordel i FNF sammenheng. Det er lagt mest vekt på arbeid mot den regionale forvaltningen og de har lyktes godt med å komme i posisjon når det gjelder planarbeid og påvirkning i forhold til økonomiske midler til organisasjonene.

Koordinatoren har lagt opp arbeidet med vekt på å være tilgjengelig for alle organisasjonene i hele fylket. De viktigste arbeidsoppgavene har vært skoloring av personer i organisasjonene, være aktivt delegerende og sørge for at organisasjonene følger opp saker, samt ha en informerende rolle ovenfor disse. Delegering av saker å følge opp til organisasjonene har vært nokså vellykket i fylket. Det har vært arrangert kurs og samlinger med fokus på naturvern og friluftsliv, for å øke kompetansen på dette feltet blant organisasjonene. Dette har vært løst gjennom faglige innslag på de to årlige møtene, samt egne konferanser (5 stk). Tema har vært LA 21, motorisert ferdseil sammen med FM/FK for å nevne noen Eksempler. FM og Fk har dekket utgiftene til disse konferansene.

Fokusområder har vært å ta vare på arealene og strandsonen. Sogn & Fjordane har en svært lang kyst. Koordinatoren har vært pådriver for å fokusere på dette, samt å få organisasjonene

til å drive aktivitet i friluftsområdene. Utgangspunktet har vært at bruk er det beste vern. Store aktuelle saker har f.eks vært knyttet til vindkraft, vassdrag, naturinngrep og arealplaner.

På fylkesnivå har FNF kommet i god posisjon i forhold til forvaltningen. FK og FM stiller på høstsamlingene. Vårsmøtet er årsmøte i FNF og FK/FM er ofte innom her også og orienterer om aktuelle saker. Når det gjelder fordeling av tippemidler og andre midler til friluftstiltak er FNF i dialog med FM og FK om fordeling, men sitter ikke i dette utvalget etter eget ønske. Dette har med habilitet å gjøre. Koordinator har aktivt jobbet med å motivere organisasjonene å søke om midler, dette går nå av seg selv. FNF opplever at organisasjonene nå får mer friluftsmidler, fordi de står sammen. Man opplever økt bevilgning av midler til organisasjonene gjennom FK. Sammenlignet med idretten har friluftslivet (FNF) stått på sidelinja, men nå blir de involvert i større grad. FNF blir tatt med på råd om samlinger som gjelder friluftsliv. FK/FM dekker av og til utgifter til samlinger FNF har. Sogn og Fjordane har ikke Friluftsråd, og FK/FM kontakter FNF vedrørende som f.eks bruk av fyr i fylket. I andre deler av landet er dette en oppgave som vanligvis blir tillagt FR.

Koordinatoren deltar sammen med FM/FK, idrettskretsen og friluftsansjoner (representerer friluftslivs-/natur- og kulturorganisasjoner) i styringsgruppa for fylkeskommunal plan for idrett og friluftsliv, der hun har en koordinerende rolle for friluftsansjonene. Hun deltar i fylkesgruppa når det gjelder forum for folkehelse, fysisk aktivitet og kosthold. Det har også vært forsøk på å komme inn i andre planprosesser på fylkesnivå. Noen ganger har det lyktes, men det har også vært utfordrende å dekke opp slike henvendelser med aktuelle FNF-representanter. Et av problemene for FNF er å ha personer til å delta, fordi mye baseres på frivillige og det er få eller ingen ansatt i organisasjonene og FNF kontakt har kun 50% stilling.

FNF har vært med i prosessen knyttet til Ålfotbreen Landskapsvernområde og Naturbruksgruppa.

I dette fylket finner man også en viss form for FNF virksomhet på lokalt nivå i form av at kommunene tar kontakt med koordinator når de har planprosesser på gang der organisasjonene skal være høringsinstanser. Koordinatoren forsøker også å være en del rundt i kommunene. FNF er godt kjent ute i kommunene, men erfaringen så langt er at det ofte foretas omstruktureringer innad i kommunene, og ansvarsoppgavene overlates til nye personer. Dette understreker viktigheten av at koordinatoren er jevnlig ute i kommunene og informerer.

Samarbeidet med og mellom organisasjonene er bedre etter at FNF ble etablert. Koordinator mener å se at FNF blir tatt mer og mer hensyn til.

#### 4.3.4 Oppland

FNF ble opprettet i 2000. Koordinatoren har 35% stilling og kontorsted hos Naturvernforbundet i Oppland (NVO). Vedkommende har hatt stillingen i 3 år. Arbeidsformen kan beskrives som å være en pådriver, mens i andre saker er koordinator aktivt involvert. Det primære arbeidsområdet har vært kontakt med regional forvaltning og har tatt initiativ i forhold til arrangement siste året. Det som er oppnådd så langt, er at FNF har posisjonert seg godt i forhold til FM og FK i mange sammenhenger. FNF blir regnet med når det gjelder planarbeid på fylkesnivå. Tidligere var Oppland et av de fylkene som ga minst midler til friluftsliv. I dag har Oppland kommet lenger opp på lista, dette skyldes påvirkning fra FNF arbeidet, men kontakten med FM og FK er fortsatt viktig. Det er på den arenaen koordinatoren jobber for organisasjonene. Gjennom den kontakten kommer friluftsliv mer på dagsorden, og det jobbes for å få friluftsliv mer inn i skoleverket. På den måten har FNF lyktes ganske bra.

Så langt har FNF oppnådd minst når det gjelder kommunale hørings saker. Det har vært tungt å engasjere organisasjonene i dette arbeidet. De sliter også med å få tilsluttede organisasjoner til

å se verdien av FNF. Men det har allikevel skjedd mye positivt det siste året gjennom FÅ. I FÅ legges det opp til aktiviteter, og det har vært lettere å få engasjement omkring det. Aksjon turmål er eksempel på det. Alle kommunene har markering av FÅ. En stor utfordring ligger i å få organisasjonen mer på banen og at de får et forhold til FNF. Koordinatoren har fokus på at FNF skal greie å dra fram viktige saker i fylket som kan løftes opp over kommunenivå. Eksempler på dette er hytter og motorferdsel i utmark, hvor det ble arrangert et innlandsseminar med stor oppslutning i vår. Dette er tema som er av mer nasjonal karakter.

Når det gjelder måloppnåelsen i fylket, har nok Oppland nådd langt. Oppland var det fylket med størst deltagelse blant tilsluttede organisasjoner i spørreundersøkelsen blant disse, noe som viser at det er et godt engasjement rundt FNF arbeidet. Dette kan vise at informasjonsflyten og kontakten med nettverket på fylkesnivå fungerer meget godt her. Når det gjelder informasjonsflyt fra tilsluttede organisasjoner på fylkesnivå til lokallagene har organisasjonene fortsatt en jobb å gjøre. FNF har fått til noen gode prosjekter i fylket og market seg godt i forbindelse med FÅ.

Temamessig kan det i noen tilfeller være utfordrende å skille sakene som bare naturvernforbundet skal behandle og saker som FNF skal jobbe med. Koordinator føler at mange ting overlapper, og kan noen ganger være vanskelig å skille fra hverandre. Prinsipielt sett er det langt enklere å skille sekretærrollen i NVO hvor man spiller mer initiativet over til andre personer i den organisasjonen, med rollen som FNF koordinator. I FNF er det en mer aktivt rolle, hvor det tas mer initiativ på selvstendig grunnlag og hvor hun fungerer som noe mer enn en sekretær.

#### **4.3.5 Sør-Trøndelag**

Koordinator har hatt litt ulik stillingsandel siste året. Den var 40% til mai, fra juni har det vært 70% stilling grunnet et større prosjektarbeid i regi av Fylkeskommunen. DNT er arbeidsgiver for koordinatoren, som er ren FNF ansatt. Vedkommende startet i stillingen august 2002. FNF ble etablert sommeren 2000.

Arbeidsformen til koordinatoren kan beskrives som at hun er en pådriver i saker, samt at hun jobber en del med fellesarrangement og fellsuttalelser. Videre jobbes det mye med kontakten mot en del av kommunene i Trondheimsregionen og i forhold til regionale myndigheter. Den informative rollen er ikke vektlagt i særlig grad her. Det sendes for det meste ut informasjon om tilskuddsordninger, eller hvis det dukker opp noen spesielle saker. Videre har det vært satset på kompetanseoppbygging og bevisstgjøring. Det har vært arrangert kurs i arealplanlegging og medvirkning og seminar om kystsoneforvaltning. Målet har vært at organisasjonene skal interessere seg for dette. Forumet har til nå tatt de sakene som det er engasjement og interesse for i organisasjonene, slik at resultatet blir bedre. De skriver ikke mange uttalelser, men mener at det viktigste med uttalelser er å uttrykke FNFs synspunkter samt vise at FNF finnes og følger med.

Det har blitt nedlagt mye innsats i forhold til å synliggjøre den samfunnsnyttige betydningen av friluftsliv. Det har medført at FNF har blitt tildelt midler for å jobbe med dette over flere år. I juni ble det undertegnet en avtale med FM om folkehelsesatsing. Sammen med Skogselskapet i Sør-Trøndelag skal FNF forvalte 425 000 NOK, hvorav ca. to tredjedeler skal benyttes til friluftslivsaktiviteter som kobles mot folkehelsearbeid. Friluftsliv skal være en viktig del av FM sin folkehelsesatsing. Friluftsliv ville neppe vært så sentralt i denne satsingen hvis det ikke hadde vært for FNF. I forhold til fordeling av tippemidler har fylkeskoordinatoren ikke jobbet med å komme i noen posisjon. Hun mener at FNF da ville gjort jobben for STFK og ville blitt en slags overformynder ovenfor medlemsorganisasjonene.

Det som har vært mest vellykket i FNF arbeidet så langt er at organisasjonene har blitt mer klar over hverandre og hverandres ståsted. De samarbeider i en del saker. Det er viktig at en per-

son over tid arbeider for organisasjonene og kan opprettholde engasjementet i ulike saker. Samarbeidet mellom organisasjonene varierer mye. De største organisasjonene samarbeider om en del, men trenger ikke å samarbeide i alt. Grad av samarbeid er ofte personavhengig.

Erfaringer av litt mer negativ art er at organisasjonslivet synes å være litt oppskrytt. Man finner ikke alltid det glødende engasjementet som mange snakker om. Organisasjonslivet er ofte bestående av en samling "Tordenskjolds soldater", og representerer ikke nødvendigvis et bredt folkelig engasjement. Man ser litt engasjementet i enkelte saker. Mindre organisasjoner er ikke så velfungerende og har ofte mer enn nok med å klare seg selv. Det gjør at FNF-engasjementet blir nedprioritert hos disse. Offentlige myndigheter overdriver nok gløden og gnisten i organisasjonene. Erfaringen her er at det er mindre medvirkning hos organisasjonene enn man tror. Det har ikke vært prioritert fra FNF-koordinatoren å dra rundt og bli kjent med organisasjonene og presentert FNF.

Målene som FNF jobber mot er ikke nådd. FNF er ikke noen ruvende samfunnsaktør i fylket, men de deltar i ulike prosesser av og til. Å sette friluftsliv på dagsorden gjennom media har ikke vært prioritert, men burde vært prioritert sterkere. Koordinatoren har valgt arbeidsform som går mer i retning av kontakt med kommunene i forhold til aktuelle saker, både av faglige hensyn, men også for å fortelle kommunene at FNF fins. I forhold til organisasjonene er det viktig å være aktiv. Nettverksbygging i forbindelse med aktiviteter har også vært viktig.

Grunnet usikkerheten rundt bevilgninger har det vært vanskelig å jobbe langsiktig. Det savnes at FNF blir tildelt bevilgning for flere år om gangen. Det ville forenklet arbeidet mye og redusert tiden som går med til administrasjon og søknadskrivning. Som i andre fylker savnes større stillingsandel, minimum 50% og en sikkerhet om at stillingen varer over noen år. Det ville gjort at flere kompetente folk ville ha en slik jobb over tid og man unngår hyppige personellutskiftninger. Det savnes også tydeligere signaler fra det sentrale leddet i de enkelte organisasjonene at FNF er noe de ønsker å ta del i.

Når det gjelder FNF sin posisjon hos den offentlige forvaltningen, ser man at idretten tas inn som en selvfølgelig samtalepartner. Dette har foreløpig ikke skjedd med FNF men koordinatoren har registrert en merkbar endring i forhold til regionale myndigheter etter at FNF for alvor ble involvert i folkehelsesatsingen til FM/STFK. FNF er heller ikke "berømt" i alle medlemsorganisasjonene. Tilknytningen til en stor organisasjon har gitt troverdighet og koordinatoren er svært fornøyd med at TT har arbeidsgiveransvaret, men det er mulig at det rent prinsipielt hadde vært riktigere at arbeidsgiveransvaret hadde vært hos FRIFO. FNF har til nå vært litt "løst" organisert. En større bredde i organisasjonsmedvirkningen hadde kanskje vært ønskelig. Det savnes bedre administrative systemer. Råd og veiledning om et minimum av administrative rutiner fra FRIFO ville sikkert vært gunstig.

Den sentrale styringsgruppen har stilt arbeidet med å styrke lokalnivået i FNF i bero. Det synes FNF Sør-Trøndelag er bra. Fylket har foreløpig nok med å få etablert et velfungerende fylkesledd. De har derfor valgt å nedprioritere arbeidet på lokalnivået inntil driften av fylkesnivået blir bedre og mer stabilt. Koordinator mener FNF burde jobbe mer med kompetanseheving og samfunnsengasjement på lokalplanet.

## 4.4 Sammenfatning

De 5 fylkene vi har sett nærmere på, representerer et stort spenn i måten de arbeider på og hvordan FNF er forankret i fylket. Enkelte har f.eks vektlagt aktiviteter som en innfallsport til bedre samarbeid og forståelse, og lykkes bra med det. Evalueringsfylkene er trolig ikke representative for landsgjennomsnittet av FNF-nettverket. Vår vurdering er at 3-4 av disse fylkene på mange måter er flaggskipene for FNF, som FNF på sentralt hold ønsker å trekke frem som spesielt vellykkede. De har også en relativt god ressurstilgang og stillingsandeler som ligger mellom 35-70%. I tillegg har de blitt engasjert av det offentlige i ulike oppgaver som sekretariat

for Skjærgårdstjenesten, prosjekter rettet mot friluftsliv og helse, og således blitt tilført ekstra ressurser. Vi vet at i flere av de andre fylkene er det, eller har vært, store problemer med å få etablert og stabilisert FNF arbeidet. Det er flere forhold som gjør dette arbeidet vanskelig. Samarbeidsproblemer mellom organisasjonene kan være en årsak. Et annet forhold er stort gjennomtrekk av FNF-koordinatorer, som forsinker FNF-prosessen, f.eks i Buskerud, Østfold og Vestfold. FNF-nettverket er på mange måter veldig personavhengig og således svært sårbart.

## 5 Oppsummering og anbefalinger

I dette kapittelet gis en oppsummering av evaluators vurdering av arbeidet som er gjort så langt og noen anbefalinger til det videre arbeidet. I neste kapittel (kap. 6) gis en fremstilling av hvordan evaluator mener dette arbeidet kan organiseres fremover. Vi vil også gjøre oppmerksom på at vi ikke kjenner detaljene i alle diskusjoner omkring FNF som har blitt gjennomført tidligere og at noe av det vi her vil foreslå sannsynligvis har vært drøftet internt i FNF på et tidligere tidspunkt. Vurderingene er allikevel evaluators egne, uavhengig av tidligere gjennomførte prosesser i FNF.

### 5.1 Oppsummering

Hovedinntrykket vårt er at FNF i løpet av de få årene de har eksistert, har fått utrettet relativt mye med beskjedne ressurser. De viktigste gevinstene er etter vår mening:

- Bedret kontakt med den offentlige forvaltningen på regionalt nivå
- Økt samarbeid mellom organisasjonene på fylkesnivå
- Fungert som "vakthund" for naturvern og friluftsliv i forhold til det offentlige
- Øke fokuset hos offentlig forvaltning på betydningen av å bevare arealer til naturopplevelse og friluftsliv

Dette er i tråd med viktige deler av målsettingene med FNF-etableringen og viser at arbeidet har gitt flere positive resultater. Det er imidlertid flere forhold som bør være gjenstand for vurdering i den videre prosessen med FNF-arbeidet.

Etableringen av de fylkesvise nettverkene har gått tregere enn man burde forvente i mange fylker. Vi mener at det med en sterkere styring fra sentralt hold i etableringsfasen ville vært oppnådd bedre resultater. Evalueringen har avdekket tre hovedutfordringer som organisasjonene må adressere i det videre arbeidet med å utvikle FNF.

For det første bør man vurdere om organisasjonsstrukturen til FNF er rette veien å gå for å samordne organisasjonenes arbeid med naturvern og friluftsliv overfor offentlige myndigheter. Bakgrunnen for dette nokså fundamentale spørsmålet bunner i flere forhold. For det første er det en rekke enkeltvise frivillige organisasjoner som inngår i FNF som har eget ansvar og egen aktivitet innen feltet, og det er et løpende behov for å avklare og drøfte arbeidsdeling mellom enkeltorganisasjoner og overbygningsorganisasjoner. For det andre eksisterer det andre overbygningsorgan som også kan ta de roller og oppgaver som FNF har i dag. Etter vår vurdering har FNF i noen fylker greid å definere seg en rolle og et ansvarsområde på en god måte, men på langt nær i alle.

Ser man på friluftsgesellskapenes, dels også naturvernorganisasjonenes ulike samarbeidskonstellasjoner på sentralt, og delvis regionalt nivå, mener vi at det på et eller annet tidspunkt bør gjøres en samlet gjennomgang. Etter vår vurdering er tiden overmoden for en grundig gjennomgang av dette, der idrettens modell bør være et viktig eksempel å skjele til, for å evne å få til en modell som kan fungere både på sentralt, regionalt og lokalt nivå, samtidig som særpreg og spesialisering, kanskje også uenighet kan håndteres. Ser man på figur 1, fremstår de



ulike samarbeidsformene mellom organisasjonene innen friluftsliv og deler av naturvernet som overlappende, topptunge, uoversiktlige og ustabile. Modellen virker uklart i forhold til hva som er FNF arbeid, hva som er mange av de tilsluttede organisasjonenes formål eller kjernevirksomhet og hva som skjer i regi av andre samarbeidsorgan. Dette virker neppe positivt i forhold til det offentlige, blant annet når det gjelder fordeling av midler og tilskudd til friluftslivet. Posisjoneringen vil trolig styrkes gjennom en smidigere og ryddigere organisering. Dette er også påpekt fra offentlige myndigheter på sentralt hold. Vår vurdering er at det er for mange samarbeidsformer mellom organisasjonene med delvis overlappende interesser i dag. Ett navn og en felles overbygningsorganisasjon bør være ett mål i alle fall på noe sikt. Dagens mange og ustabile organisasjoner bidrar til at publikum generelt, media og beslutningsfattere sliter med å gjøre seg kjent med de ulike aktørene.

Den andre hovedutfordringen knytter seg til hvordan en kan få mer ressurser til "FNF-arbeid" på fylkesnivå (uavhengig i hvilken form dette videreføres). Dette er jo en utfordring som alle aktører, både frivillige organisasjoner, offentlige aktører og andre møter i det daglige. Når dette er en særlig utfordring for FNF så knytter dette seg selvsagt til at midlene som har blitt tilgjengelig i et gitt fylke i flere tilfeller har vært meget begrensede. Prosjektet har vært preget av beskjeden innsats, ofte konkretisert gjennom en minimal stillingsandel. Dette har bidratt til mangel på kontinuitet og mye personellutskifting. I 50% av fylkene har det vært delvis store problemer med kontinuiteten knyttet til personellutskiftninger.

Den tredje hovedutfordringen knytter seg til det åpenbare behovet for mer arbeid mot kommuner. Det er stor enighet om at man bør styrke arbeidet på dette nivået, men FNF har så langt ikke lyktes i særlig grad. Det er ikke dermed sagt at man trenger kommunevise FNF, men dette kan styrkes på andre måter, for eksempel ved å styrke fylkeskontorene betydelig, eller ved å vurdere å etablere regionvise FNF inne fylkene, i første rekke mot viktige regioner innad i fylkene. Organisasjonsstrukturen og -styrken blant tilsluttede organisasjoner i de ulike fylkene vil kunne ha viktige bidrag til hvordan man løser denne utfordringen i de ulike områder.

### 5.1.1 Sentralt nivå

Styringsgruppa har gitt fylkesleddet relativt frie tøyler i måten de har fulgt opp arbeidet med å etablere FNF i fylkene på. Dette har gitt seg utslag i at arbeidsmåtene og –formene mellom de enkelte fylker varierer nokså mye – og etter vår mening noe mer enn det som har vist seg hensiktsmessig.

Sentralt nivå bør vurdere å få utformet en felles strategi på hvordan man blir mer synlig i fylkessammenheng gjennom aktiv bruk av media, til informasjonssaker, uttalelser osv.

Det uttrykkes som et savn hos koordinatorene at FNF-sekretariatet ikke har vært mer aktive i forhold til dem, blant annet med oppfølging og informasjon. Mer oppfølging fra sentralt hold har trolig vært et større behov enn forutsatt, også knyttet til den mangel på kontinuitet som en har erfart mange steder.

### 5.1.2 Fylkesnivå

FNF har tatt utgangspunkt i fylkesgrensene. I noen av fylkene har etableringsprosessen ikke kommet så langt som man hadde håpet av forskjellige årsaker. For at et FNF-fylkeslag skal fungere godt, er det her som i mange andre sammenhenger, svært personavhengig. Vi vil peke på at de fleste av fylkene som etter vår vurdering fungerer godt har fokusert lite på å involvere seg i aktivitet, og mer mot myndigheter, areal- og plansaker, seminarer osv. Vi finner også eksempler på det motsatte, at et økt fokus på aktivitet har skapt et godt fundament for samarbeid. Et tydelig trekk er at disse allikevel har etablert en sterk kontakt mot det offentlige.

De fylkene som ikke har kommet like langt, har som regel fått prosessen forsinket av andre forhold, som samarbeidsproblemer, liten interesse for FNF nettverkets arbeidsoppgaver, eller organisasjonenes manglende forståelse av behovet for et FNF og engasjement blant organisasjonene.

En annen viktig årsak er som nevnt manglende kontinuitet grunnet en større gjennomtrekk av arbeidskraft enn ønskelig. Det er svært viktig å ta godt vare på de ansatte, slik at de føler de har en trygg og solid arbeidsplass. Personellutskiftningene som har vært til nå, har trolig sammenheng med gjennomgående lave stillingsandeler, som i mange fylker i hovedsak har variert mellom 20-50%. Det er ikke vanskelig å se at enkelte ansatte velger å skifte arbeidsfelt etter en tid, dersom stillingsandelen reduseres, man har usikkerhet om tidshorisonten på arbeidet og at ressursene ikke strekker til arbeidsoppgavene man føler man burde ha gjennomført, samtidig som nye muligheter melder seg. På denne måten mister FNF mye fagkompetanse og må sette i gang opplæring av nye medarbeidere. Dette er forhold som forsinker prosessen ute i fylkene.

Det er fristende å si at FNF med stor sannsynlighet kunne ha oppnådd en større effekt av etableringen, om man ikke hadde prioritert å ha drift i alle fylker, og heller satset sterkere på fylkene som i dag fungerer godt gjennom å tilføre disse en større del av driftsmidlene.

### 5.1.3 Lokalt nivå

Tidligere har det vært gjennomført enkelte forsøk med lokale FNF-nettverk. Erfaringer så langt har vist at dette ikke lar seg gjennomføre på en enkel måte og videre fremdrift her er lagt på is i påvente av bedre stabilitet i FNF nettverket på fylkesnivået. Et stabilt fylkesnivå er en vesentlig forutsetning for at man kan starte arbeidet med å styrke FNF på lokalnivået.

Langs store deler av kysten finnes det interkommunale friluftsråd som fungerer godt. Disse er basert på forpliktende medlemskap og mange av de lokale råd har åpnet for å ta inne frivillige organisasjoner. I andre deler av landet varierer det hvilke organisasjoner som står sterkt, og en er trolig avhengig av å finne lokalt tilpassede modeller for å kunne utvikle et lokalt FNF arbeid på en mest effektiv og rask måte.

## 5.2 Anbefalinger

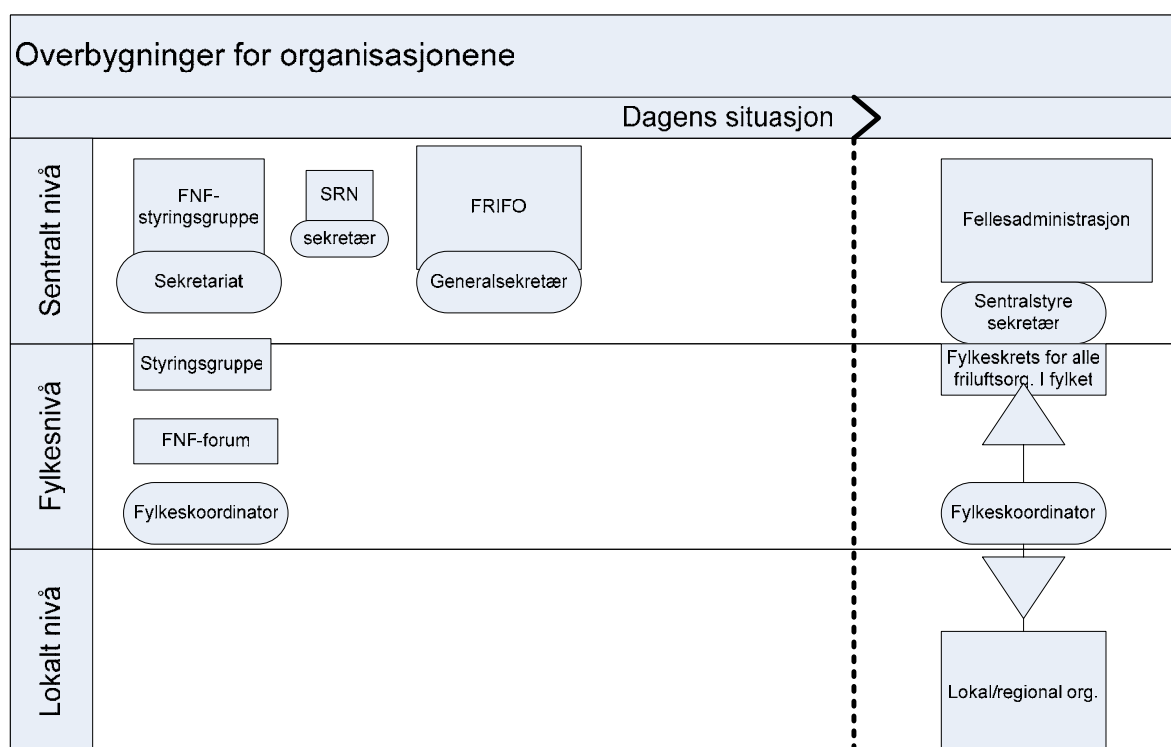
De videre vurderingene av FNF arbeidet bør etter vår vurdering ikke gjøres innenfor en snever FNF ramme, men sees i sammenheng med hvordan en samlet sett organiserer seg innenfor det frivillige arbeidet med friluftsliv og naturvernsaker på sentralt, fylkes-/landsdelsnivå og kommunenivå. Dette påvirkes jo også av generelle samfunnsprosesser og mulige endringer i både organisering og arbeidsdeling på kommune, fylkes og landsdelsnivå.

Viktige stikkord for videre arbeid:

- sterkere sentral styring og oppfølging av FNF eller FNF lignende prosjekter
- mer langsiktighet i arbeidet, særlig til finansiering
- klarere prioritering av geografiske områder etter hvor en tror en lykkes best på kort sikt
- se på den overordnede organiseringen av friluftslivsorganisasjonene, og samarbeidet mellom friluftslivets og naturvernets organisasjoner omkring fellessaker
- finne naturlige og gode arbeidsdelinger mellom enkeltorganisasjonene og overbygninger på sentralt-, regionalt og lokalt nivå
- bygge på enkeltorganisasjonenes sterke sider i ulike områder heller enn å velge standardiserte modeller som vil passe noen steder, men ikke alle – dette gjelder særlig på lokalt nivå

Organiseringen av friluftslivs- og naturvernorganisasjonene i Norge når det gjelder paraplyorganisasjoner og samarbeidskonstellasjoner innen dette feltet bærer preg av å være relativt topp-tunge, samtidig som det er mange aktører tilstede. Det vil si at det er flere aktører på banen på sentralt nivå, men langt færre som arbeider aktivt på lokalnivået. Det synes å være et klart behov for å styrke den samlede innsatsen på lokalplanet for disse organisasjonene som er med i FNF-systemet. Det er tross alt på kommunenivået mange av de viktigste avgjørelsene når det gjelder arealforvaltning blir tatt, f.eks i forhold til mulighetene for å drive friluftsliv i nærmiljøet, eller tilretteleggingstiltak. Her er f.eks friluftsrådene trolig mer innflytelsesrike enn f.eks FNF på fylkesnivået.

Arbeidet inn mot kommunene er i mange sammenhenger vel så viktig som arbeidet på fylkesnivå. Her er organisasjonene overlatt til seg selv og sine lokallag. Lokalnivået bør på sikt styrkes betydelig for å lykkes med å bedre med FNF arbeidet. Kommunale eller regionale kontakter vil kunne medvirke til at man raskere kommer i posisjon når det gjelder aktuelle saker for naturvern og friluftslivsspørsmål. En viktig grunn til problemene på lokalt nivå er selvsagt at mange av friluftslivsorganisasjonene har svak eller manglende representasjon i mange kommuner.



**Figur 1.** Dagens struktur på organisering av naturvern- og friluftslivsorganisasjonene (venstre side av stiplede linje) og forslag til fremtidig struktur (høyre side av stiplede linje) når det gjelder arbeidet i forhold til det offentlige og mellom organisasjonene.

## 6 Forslag til organisering av det videre FNF arbeidet

Vår anbefaling i det videre arbeidet med å utvikle arbeidet innen naturvern og friluftslivssaker er å starte en prosess hvor man strammer opp og formaliserer strukturen på FNF- nettverket mer enn man har gjort til nå. I dag har man et nettverk med mange tilsluttede organisasjoner uten særlig forpliktelser, og enkelte av disse bidrar lite i FNF-sammenheng. FNF trenger å styrkes gjennom et mer aktivt bidrag fra alle tilsluttede organisasjoner. Hittil er det bare de største organisasjonene som NJFF, DNT og Naturvernforbundet som har hatt arbeidsgiveransvar for koordinatorene. Speiderforbundet hadde tidligere koordinatrollen i Vestfold.

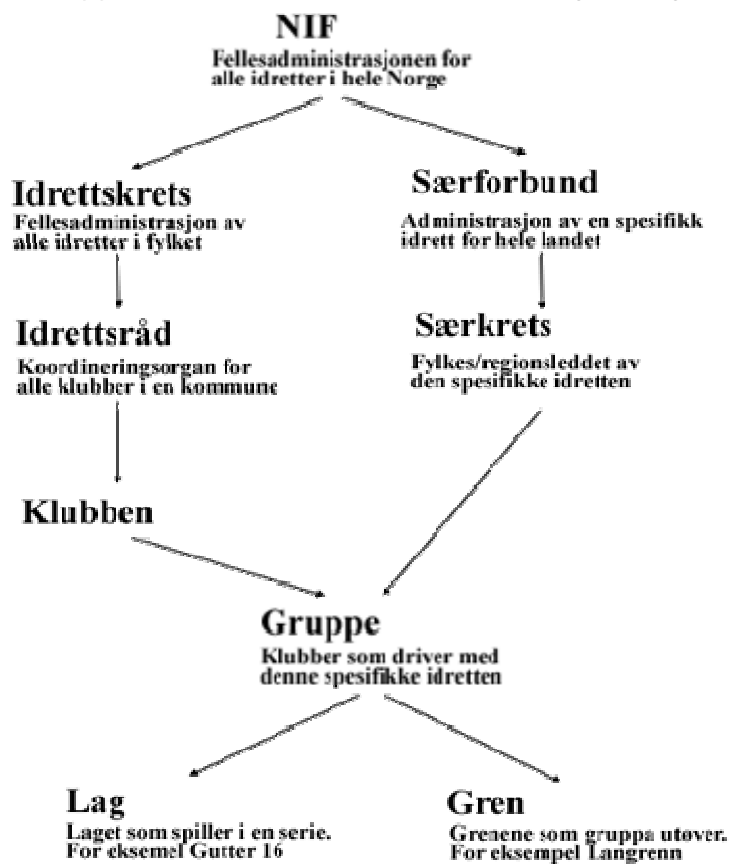
Vi mener det er tid for å vurdere en gjennomgående, felles samarbeidsorganisasjon innenfor det frivillige friluftsliv- og naturvernarbeidet, med ett navn som samordner de oppgavene som i dag dels ligger i FRIFO, dels i SRN og dels i FNF. Vi ser at dette skaper dilemmaer i forhold til for eksempel FL og friluftsrådssystemets plassering og funksjon, i forhold til vektleggingen mellom friluftsliv- og naturvernoppgaver, i forhold til grad av involvering og forpliktelse, i forhold til arbeidsoppgaver og i forhold til geografiske utfordringer. Men gevinstene med en slik samordning er etter vår vurdering så store at de nå må vurderes grundig fremfor å arbeide videre etter den modellen med de mange ad-hoc aktørene som vi har i dag. Dette vil lage en tydeligere organisasjon som lagt enklere vil kunne markere seg både på sentralt, regional og lokalt nivå (på sikt).

Det er naturlig å peke på idrettens måte å organisere seg på som et eksempel å hente ideer fra. For å styrke friluftsliv- og naturverninteressene i forhold til den offentlige forvaltningen og kommunene tror vi det vil være en fordel å vurdere en modell med en nokså tilsvarende organisering, selvsagt med de nødvendige tilpasninger og skaleringer i forhold til at ressurstilgangen til idretten er så mye større.

En oversikt over hvordan idretten er organisert er vist i **vedlegg 1**. Figuren er tatt med for å vise hvordan de har valgt å organisere seg i forhold til det offentlige. Denne modellen har fungert veldig bra for idretten i forhold til det offentlige. Vi er klar over at det er viktige forskjeller mellom idrettens organisasjoner og friluftslivets og naturvernets organisasjoner, både hva gjelder størrelse, økonomi og formål. Vi føler allikevel at når en skal vurdere FNF videre er det overmodent med en mer grunnleggende diskusjon om hvordan en koordinerer arbeidet mellom friluftslivorganisasjonene. Da må en se på helheten i dette. Grad av forpliktelse i et fellesskap versus autonomi i enkeltforeningene, forholdet mellom politisk påvirkningsarbeid på den ene siden og aktivitetstilbud til barn, ungdom og voksne, og det varierende og ofte svake representasjonen som mange foreninger har på fylkes- og lokalt nivå må selvsagt håndteres. Men vi er overbevist om at det nå bør være tid for en mer helhetlig gjennomgang av dette.

## 7 Vedlegg

*Vedlegg 1. Modell over hvordan idretten i Norge er organisert.*



## 8 Referanser

### **Informanter**

Anne-Mari Aamelfot-Hjelle, DNT  
Astrid B. Eliassen, FNF Sogn og Fjordane  
Bjarne Oppegård, NJFF  
Bjørn Erik Lauritsen, FNF Telemark  
Charlotte Wrist Kirk, FNF Oppland  
Harald Ruberg, MD  
Harald Tronvik, FRIFO  
Lars Erik Sundli, organisasjonssjef i Oppland Idrettskrets  
Morten Dåsnes, FL  
Ingerbrigt Stensaas, DN  
Roger Hustad, FNF Møre og Romsdal  
Hjørdis Ree, FNF Sør-Trøndelag  
Kristen Rustad, NJFF Oppland



# NINA Rapport 74

ISSN:1504-3312

ISBN: 82-426-1617-5



## Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: NO-7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, NO-7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: 9500 37 687

<http://www.nina.no>